

OXYACANTHA
 GENEROSA ARBOR SPINÆ
 ACIDÆ,

BRESILVM ANTIQVVM
 IN PERÆA ET PALÆSTINA,

MAGNÆ
 APVD MOSEN ET PROPHETAS GLORIÆ,
 GRÆCI NOMINIS,

VNDECIMVM BENEFICIUM
 IN
 CL. HALLENSIVM PHILOSOPHVVM,
 VT GRÆCVM LVMEN ET IN
 ORIENTIS ARBORIBVS CLARE ET
 ABVNDE PERSPICIAT.

EX PVBLICA
IN ACADEMIA JVLIA
 ANNO MDCCXXVI. D. IIX. NOV.

DEVTER. CAPITIS X. RECENSIONE

PER
 HERMANNVM von der Hårdt,

ACAD. JVL. SEN. ET PRÆPOS. MARIB.

HELMSTADII,
 LITTERIS PAVLI DIETERICI SCHNORRII,
 ACAD. TYPOGR.

OXYACANTHA

GENEROSEA ARBOR SPINÆ
ACIDÆ,

BRESILVM ANTIQVVM

IN PERÆA ET PALÆSTINA,

MAGNÆ

APVD MOSEN ET PROPHETAS GLORIÆ,
GRÆCI NOMINIS,

VNDECIMVM BENEFICIVM

IN

CL. HALLENSIVM PHILOSOPHVVM,
VT GRÆCVM LVMEN ET IN
ORIENTIS ARBORIBVS CLARE ET
ABVNDE PERSPICIAT.

EX PVBLICA

IN ACADEMIA JVLIA

ANNO MDCCXXVI. D. IIX. NOV.

DEVTER. CAPITIS X. RECENSIONE

PER

HERMANNVM von der Hårdt,

ACAD. JVL. SEN. ET PRÆPOS. MARIB.

HELMSTADII,

LITTERIS PAVLI DIETERICI SCHNORRII,

ACAD. TYPOGR.

OXYACANTHA

GENEROSEA ARBOR SPINÆ
ACIDÆ,

BRESILVM ANTIQVVM

IN PERÆA ET PALÆSTINA,

MAGNÆ

APVD MOSEN ET PROPHETAS GLORIÆ,
GRÆCI NOMINIS,

VNDECIMVM BENEFICIVM

IN

CL. HALLENSIVM PHILOSOPHVVM,
VT GRÆCVM LVMEN ET IN
ORIENTIS ARBORIBVS CLARE ET
ABVNDE PERSPICIAT.

EX PVBLICA

IN ACADEMIA JVLIA

ANNO MDCCXXVI. D. IIX. NOV.

DEVTER. CAPITIS X. RECENSIONE

PER

HERMANNVM von der Hårdt,

ACAD. JVL. SEN. ET PRÆPOS. MARIEB.

HELMSTADII,

LITTERIS PAVLI DIETERICI SCHNORRII,
ACAD. TYPOGR.

АНТИСАУХО

GENEALOGY OF THE ALBANY SPINAE

BRITISH MUSEUM

IMPERIA ET PALÆSTINA

AD MOSEN ET PROPHETAS GLORIE

Д. И. М. О. И. Т. О. В. А. Е.

UNDECIM BENEFICIUM

22

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

IT GRACIA LAMEN ET IN

U. S. DEPT. OF AGRICULTURE

ADAM DE BENSINGH.

IN ACADÉMIA

AMPHIBIOLOGICAL

ENTER CARDIS X REFERENCE

ВСТАВЪ НАДЪ МОНАХАМИ

ADAM, JOHN, AT BOSTON, 1795.

[illegible]

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

1897

Oxyacantha, spina acida, *bresilum*
veterum.

CAP. I.

תִּשְׁבֵּי, תִּשְׁבֵּי græca, pleno sono ὀξύαν-
θα, ὀξύανθα, spina acida, spina acida, in
Peræa & Palæstina claræ; in occidente frutex
tenuis, in oriente spissa arbor. In codicibus sa-
cris celebrata nobilis & generosa arbor, in pu-
blico supellectilis præsertim sacrae usu.

Nomen a baccis & foliis acidis, ar-
bore spinosa.

Cum impense quærat cl. Hallensium phi-
losophus vinculum orientis cum græcia, ut
hæc illi facultatem dederit græcis nominibus
res in oriente obvias insigniendi, geminum
illi *theatrum Perææ* ad nutum Mosis novissime
aperui, *geographicum*, pro fundo, & *Apollinis*,
pro cultu idololatræ in Peræa & palæstina,
in græco sole clare cognoscendis. Absque
græcia nihil in universis illis. Quæ ratio fuit
denominationis *trium marium* circa palæsti-
nam, *asphaltitis*, *Sirbonis*, & *Syriaci*, quæ una,
quoad externum sonum, efferuntur voce,
יָם סוּף, mari rubro nusquam sic appellato:
nominibus illorum omnium manifeste græcis:
eadem est conditio rerum quoque *terrestrium*,
terra nascentium, in quibus *arbores* excellunt.
Harum inter veteres judæos nomina græca.
Græcia singulas plenis ac nativis appellatio-
nibus insignit ac distinguit, oriens pro oris
rotunditate contrahit ac concise effert. Quod

ergo novissime sum pollicitus, occasione ur-
bis Perææ, אֲבִילַת הַשִּׁטִּים Ἀβίληστῶν ὀξύακανθῶν,
Abilæ acidarum spinarum seu bresili, nobile hoc
arboris in Peræa & Palæstina genus ex græco
fundo nunc illustrare libet, ut & in vegeta-
bilibus græci oris documenta aperte cogno-
scantur.

E re fuerit, prius lustrasse loca in monumen-
tis sacris, unde constet usus istius nobilissimæ
arboris, quæ *spinæ acidæ* nomine ad præstan-
tissimam supellectilem, per truncos & asse-
res tabulasve adhibita.

A fundo, ubi creverint, duo loci in sacris
cognominati, unus in Peræa, alter in palæ-
stina. In Peræa oppidum jam jam nomina-
tum, ad boream vadi Arnonis, Ἀβελ ἡσσηχίτι-
τιμᾶλῶν τῶν ὀξύακανθῶν *area spinarum acidarum*,
quod exprimit & alterum nomen אֲבִילַת הַשִּׁטִּים
χωρίον τῆς ὀξύακάνθης. *locus spinæ acidæ*, ubi
lignum acanthinum.

Alia iterum forma, ejusdem sensus, idem
locus, אֲבִילַת הַשִּׁטִּים ἔχυρον ὀξύακανθῶν *castrum*
spinarum acidarum.

Alter locus in Palæstina prope hieroso-
lymam, ad ortum, inter urbem & mon-
tem oli veti, vallis pars, אֲבִילַת הַשִּׁטִּים Joel. 4, 18.
καὶ ἀς τῶν ὀξύακανθῶν, *vallis spinarum acidarum*,
quæ vallis attingat illam oliveti partem,
ubi in illo monte crescant ὀξύάκανθαι, arbo-
res nobiles, *spinæ acidæ*. Sicuti pars ejusdem
vallis ad eundem oliveti montem, ubi in
mon-

monte cedri, נחל קדרון κοιλάς κέδρων, *vallis cedrorum* audiit. Qui in oliveto locus םישׁ a judæis, Syris, ætate Christi vocatus γεθσημανῆ, quod ipsummet origine sua est םישׁ, & porro ὀξύακανθαι, pro quo Syriaca versio habet vicino sono ןיסים, quod est םישׁ, ὀξύακανθαι. Matth. 26, 36. Marc. 14, 32.

Inter præstantes arbores numeratur םישׁ, ὀξύακανθαι, *spina acida*, Esa. 41, 16. נתן במדבר נחל קדרון ויעץ שׁמן אשׁי בערב׃ : ἀναθήσω ἐπὶ τῇ τερχῶ κέδρον, ὀξύακανθαν, καὶ μύρτον, καὶ ξύλον σησαμινον. Θηματίσω ἐπὶ τῷ ῥοπηῖω κυπάρισσον, τερέβινθον, καὶ ἀρκευθὸν *statuam in deserto cedrum, spinam acidam, bresilum, & myrtum, & arborem sesami. Ponam in fruticeto cupressum, terebinthum, & juniperum ἐπὶ τὸ αὐτὸ, simul.* Nunc animus non est contendere cum Calme-to, Hillero in *Hierophytico*, aliisque, qui in םישׁ *acaciam*, spinæ albæ genus, notant, cum Thevenoto acacia non nisi salicis habeat quantitatem. Neque cum Vitringa, qui נחל קדרון *cedrum lectissimam* junctim reddit, quæ non distinguenda autumat, quasi una cedri species designaretur. Quod jam Salmasio displicuit. Patet abunde ex arborum serie genera arborum in singulis discerni. Non incidit illis, ὀξύακανθαι esse nobilissimum arborum genus, quod ligni præstantia non cedat cedro.

Hieronimus, *spinam* nude nominando, *spinæ albæ* similem dicendo, *oxyacantham* intellexisse existimandus, qui illam arboris magnitudinem describit, ut *latissimæ* exinde *tabulæ* scindantur, *lignumque* sit fortissimum ac incredibilis lævitatatis ac pulchritudinis. Quod *oxyacanthæ* præ omnibus aliis exacte congruit, cui *bresili* in occidente nomen, *spinæ acidæ* comuni charactere.

Pro regionum diversitate, & climatum discrimine, *spinarum acidarum* non exigua ratione quantitatis differentia est. *Spinæ acidæ* frutex in occidente perfrequens, ut infra dicetur, sed in arboris magnæ & densæ molem sub his cœlis non excrescit. Ast in oriente ex densitate pretium invenit admirabile, unde phalanges, trunci & asseres, ad architecturæ usum spectabilem, nomine *bresili*.

Ex hoc rubri coloris & firmitatis insuetæ ligno in tabulis Mosis definiti sunt asseres & postes in lignea supellectili sacra.

Cum lege ediceretur, quid ad sanctuarii struendi apparatus pro munere liberali afferre deberent israhelitæ, Exod. 15, 5. inter pretiosa numeratur *lignum acanthinum spinæ acidæ*. ערות
בָּרָזִים מֵאֲרָמִים וְעוֹרֵת תַּחֲשִׁים וְעֵצִי שִׁטִּים
καί βύρσαι ὑσγιναι, καὶ ξύλα ὀξύακανθῶν, *pelles arietum rubræ, & pelles coccineæ, purpureæ, & ligna acanthina, spinarum acidarum, bresilii.* Arca ex lignis his acanthinis; v. 10. עֵשׂוֹר שְׁלֹחַן עֵצִי שִׁטִּים
σκαυασά-

εάτωσαν λάενακα ξύλων ὀξύακανθῶν, *conficiant arcam lignorum acanthinorum, spinarum acidarum, bresilii.*

Veſtes ejusdem ligni, v. 13. וְעִשְׂתִּי כְּבֵדִים עֲצֵי אֲרָז וְעִשְׂתִּי כְּבֵדִים עֲצֵי אֲרָז וְעִשְׂתִּי כְּבֵדִים עֲצֵי אֲרָז וְעִשְׂתִּי כְּבֵדִים עֲצֵי אֲרָז וְעִשְׂתִּי כְּבֵדִים עֲצֵי ΑΡΑΖ וְΕΙΣΤΙ ΚΕΒΙΔΙΜ ΕΑΤΩΝ ΟΞΥΑΚΑΝΘΩΝ, *para veſtes lignorum acanthinorum, spinarum acidarum.*

Mensa quoque ex eodem ligno, v. 23. וְעִשְׂתִּי כְּבֵדִים עֲצֵי אֲרָז וְעִשְׂתִּי כְּבֵדִים עֲצֵי ΑΡΑΖ וְΕΙΣΤΙ ΚΕΒΙΔΙΜ ΕΑΤΩΝ ΟΞΥΑΚΑΝΘΩΝ, *para mensam lignorum acanthinorum, spinarum acidarum:*

v. 28. וְעִשְׂתִּי כְּבֵדִים עֲצֵי אֲרָז וְעִשְׂתִּי ΚΕΒΙΔΙΜ ΕΑΤΩΝ ΟΞΥΑΚΑΝΘΩΝ, *quando parasti veſtes lignorum acanthinorum, (spinæ acidæ, bresilii,) tunc obduc illos auro.*

cap. 26, 15. וְעִשְׂתִּי כְּבֵדִים ΕΑΤΩΝ ΟΞΥΑΚΑΝΘΩΝ, *πάλιν σκέυασον τὰς τεράφηκας τῷ σκηνώματι ξύλων ὀξύακανθῶν ἀνασταθέντας porro appara afferes tabernaculo lignorum acanthinorum, spinæ acidæ, bresili, erectos.*

v. 26 וְעִשְׂתִּי כְּבֵדִים ΕΑΤΩΝ ΟΞΥΑΚΑΝΘΩΝ, *καὶ σκέυασον ῥόπτρα ξύλων ὀξύακανθῶν, & para repagula lignorum acanthinorum, spinæ acidæ.*

v. 32. וְעִשְׂתִּי ΚΕΒΙΔΙΜ ΕΑΤΩΝ ΟΞΥΑΚΑΝΘΩΝ, *ἐπισηήματα ὀξύακανθῶν pone velum interius super quatuor columnas acanthinas, spinæ acidæ.*

v. 37. וְעִשְׂתִּי ΚΕΒΙΔΙΜ ΕΑΤΩΝ ΟΞΥΑΚΑΝΘΩΝ, *καὶ σκέυασον τῷ καταπετάσματι πεμπτάδα ἐπισημάτων ὀξύακανθῶν, & para velamento exteriori quinque columnas acanthinas & obduc auro.*

v. 4. וַיַּעַשׂ בָּרִים עֲצֵי שִׁטִּים וַיַּעַשׂ כְּסֵפִים לָעֵצִים וַיַּעַשׂ כְּסֵפִים לָעֵצִים καὶ ἐσκεύασε βλήθρα ξύλων ὀξύακανθῶν, ὅ fecit veſtes lignorum acanthinorum.

v. 10. וַיַּעַשׂ מִשְׁכָּן עֲצֵי שִׁטִּים וַיַּעַשׂ כְּסֵפִים לָעֵצִים καὶ ἐσκεύασε τὴν τετρασκελίδα ξύλων ὀξύακανθῶν, fecit ὅ mensam ex lignis acanthinis.

v. 15. וַיַּעַשׂ הָיָצִים עֲצֵי שִׁטִּים וַיַּעַשׂ כְּסֵפִים לָעֵצִים καὶ ἐσκεύασε τὰ βλήθρα ξύλων ὀξύακανθῶν τότε περιέπετασεν αὐτὰ χρύσῳ, postquam paraverat veſtes lignorum acanthinorum, tunc obduxit illos auro.

v. 25. וַיַּעַשׂ מִשְׁכָּן עֲצֵי שִׁטִּים וַיַּעַשׂ כְּסֵפִים לָעֵצִים καὶ ἐσκεύασε θυσιαστήριον τῷ ἀνθρακίσματι ξύλων ὀξύακανθῶν, deinde fecit aram suffitus ex lingues acanthinis.

Cap. 38, 1. וַיַּעַשׂ מִשְׁכָּן עֲצֵי שִׁטִּים וַיַּעַשׂ כְּסֵפִים לָעֵצִים καὶ ἐσκεύασε θυσιαστήριον τῷ ὀλοκαύστῳ ξύλων ὀξύακανθῶν Deinde fecit aram holocausti ex lignis acanthinis.

Moses tandem in secunda sua ante obitum longa oratione, qua in principio fata legis, sub monte Sinai aut Choreb ab ipso viva voce pronunciata, senioribus populi praesentibus, dein tabulis in monte inscripta, commemoravit, sibi vindicat opus arcae, pro tabulis illis conservandis, ex lignis acanthinis facta, Deut. 10, 3. וַיַּעַשׂ בֶּזֶאֱלֵעַם אֶרְנָאכָה ξύλων ὀξύακανθῶν tunc apparavi per Bezalelem arcam ex lignis acanthinis, spinæ acidæ, bresili.

Hæc illa supellex sacra, quæ ex lege paran-
da erat ex lignis arboris præstantissimæ, spi-
næ acidæ aut bresili. Doctores Judæorum,
templi & regiæ Salomonis palatia eminus con-
templati, exules, apud europæos divertentes,
commentariis in codices hebraicos clari, alias
quoque architecturæ partes ex lignis his acan-
thinis confectas conjiciunt, persuasi designa-
ri hæc acanthina ab historicis sacris novis no-
minibus אלגמים & אלמגים. Sibi per-
suadent, Salomōnem classe suā advexisse li-
gna bresilia, quæ sunt oxyacanthæ, spinæ acidæ,
ut inferius ostendetur pluribus. Kimchi, an-
te hos quingentos annos, in Comm. in 2.
Chron. 2. אלגמים כמו אלמיגים והוא העץ
האדום הנקרא בערבי אלבקם ובלעז ברזיל
Algummim idem est ac almuggim, rubrum lignum,
arabibus albecam vocatum, vulgo bresil, idem
in Seph. Schor. יש מי שפירש אותו העץ שצבעין
בו שנקרא בערבי אלבקם שקורין לו בלעז
ברזיל Est, qui per lignum almuggim intelligit il-
lud lignum, quo solent uti tinctorum, quod arabice
dicitur albeccam, vulgo appellant bresil. Novis-
sime, Cohen de Lara, יש שאומרים שהוא העץ
שצובעים ממנו שנקרא בלעז אלבקם ובלעז
ברזיל almuggim est nonnullis
lignum pro tinctura, arabice albeccam, vulgo
bresil, latine cotinus, Quod alibi repetit:
בקם הוא העץ קורין בראדיר Beccam,
est lignum vocatum Bresil. Et Kimchi vocem a-
rabicam spinæ acidæ beccam alio ejusdem sen-
ten-

tentia expressit cognomine, in Seph. Schor.
 בקם בערבי ובלעז לנייר די ווייזן *bec-*
cam arabice, vulgo, *ligno de versino*. Bene re-
 cteque observarunt, arborem *spinæ acidæ* esse
 illam ipsam, quam arabes vocent *beccam*, &
 occidentales populi, europæi *bresilum*, vel &
versinum; de quibus *spinæ acidæ* nominibus nos
 ordine: Nihilominus in eo longe aberrant
 a scopo Judæi. qui nobiles has *bresili* aut *spinæ*
acidæ arbores designari existimant per voces
almuggim vel *algunnim*, quae ligna Salomo
 classibus suis ex distitis regionibus apportari
 curaverit.

Quando ergo ⲙⲓⲧⲓⲛ sunt sua nativa vi
 & origine ⲟⲩⲩⲁⲛⲁⲛⲓⲛⲓⲛ, pleno græco ore, *spinæ*
acidæ, necesse est nonnihil genus arboris, pro
 appellatione cognoscenda, illustrare. Est no-
 bilis hæc arbor genus *spinæ*, unde proprium
 illi nomen ⲁⲛⲁⲛⲓⲛ. Sunt autem spinarum
 genera permulta, quæ & quantitate & forma
 & usu distinguuntur, etiam climatum discri-
 mine. In illis est species elegans, *rubro colore*,
sed sapore in baccis & foliis *subacido*. Unde u-
 trumque insigne, *spinæ*, *acidæ*, ratione foliorum
 & baccarum.

In plena græca voce ⲟⲩⲩⲁⲛⲁⲛⲓⲛⲓⲛ, ⲟⲩⲩⲁⲛⲁⲛⲓⲛ.
 character ⲟⲩⲩⲁ non denotat *aciem*, *acumen*, *acu-*
tum, quasi *spina* diceretur *acuta*, quod nihil
 est, sed *acidum* est, *austerum*, quod *sapore* con-
 trahit & constringit. Vere proinde ⲟⲩⲩⲁⲛⲁⲛⲓⲛ
ⲓⲛ est *acida spina*, pro gustu, in baccis & foliis.

Hoc

Hoc *spinæ acidæ* genus, inter *frutices* est in *europa*, & in his ipsis nostris provinciis *perfrequens*, sed quantitate sua tenuis & exilis, quæ in arboris molem non assurgat; qui, mutato cælo, in oriente in spissum excrescit corpus, ut in densas evadat arbores, nobili sua natura non deposita, sed per totum corpus servata, rubore semper pari & specioso, sapore æque semper acido. Quia in his terris fruticum horum tenuitas obstat, quo minus lignum adhiberi queat ad supellectilem speciosam inde formandam, medico interim ex baccis conditis ad adstringendum usu in pharmacopæis celebris, tanta illius in his terris non est gloria, quanta in oriente in densis arboribus. Et *frutex* interim noster est ὀξύανθα, & arbor magna ac densa est ὀξύανθα, *spina acidæ* utraque, illa apud nos, *frutex*, *humilis*, hæc in oriente *superba arbor*.

Sunt *algunnim* arboris genus plane a spinis acidis vel bresilio diversum. Sunt κοκκύμηλα, *pruna*. Quod *prunorum* lignum itidem præclarum & nitidum, pro supellectili domestica, in conclavibus spectatis ornandis. *Prunorum* phalangas aut *truncos* ex Asia minori, ex Lydia, Phrygia, & vicinis terris, classibus Sardiæ nis apportari curavit Salomo. Eadem via, qua per commercia cum Sardibus inde nobiliora etiam *marmorum* genera, *Proconnesia* & *Docimæa* comparavit, quæ audiunt כפיים & תפיים regionum asiaticarum characteribus, pro quibus

bus marmorum cautibus, ex Asia minori adve-
ctis, commentatoribus arrident simii & cerco-
pytheci, similisque generis animantia, quibus
uxores Salomonis delectarentur. Geographiæ
& topographiæ cognitio hac ætate multo quam
olim curatior, *vetera regionum nomina* detegit,
& in illis terris nata aut obvia. Græcorum geo-
graphorum beneficium in fontes hebraicos incompa-
rabile, qui classis Salomonis itinera & scopum
dilucide illustrent, adeoque & ligna nobilia
& marmora pretiosa monstrant. Tametsi er-
go judæorum doctores non attenderint, *bresilum*
suum seu *spinam acidam* suppetiisse Salo-
moni ex ipsa palæstina & vicinis provinciis,
ut non esset opus ex Lydia & Phrygia quære-
re, vere tamen affirmarunt, *spinam acidam* ap-
pellari *bresilum*, *beccam*, *versinum*. Nostrium æ-
vum in amplo & venerando veteres autores
interpretandi campo fortunatius est superio-
ribus seculis longis. Hæc ætas, græcorum stu-
diorum cultu frequentiore, penetrat in sylvas
inaccessas hætenus, detegit res majoribus
ignotas, in historicis, geographicis, mechani-
cis, rebus quibuscunque naturalibus, terra
marique. Diuturnas tot seculorum tenebras
dispungit lumen græcum, quando *nativis suis*
plenis nominibus universa enitescunt, cum ori-
ens os corruget in pronunciando, græcia ape-
riat, distinguat, & plena sua appellatione in-
signiat.

Ceterum plantarum & arborum differentia, non ratione substantiæ & naturæ, sed quantitatibus & magnitudinis, pro soli & cœli discrimine, per occidentem & orientem, in permultis deprehenditur generibus, historicis, botanicis, chorographis observantibus. Exempli numero, *lignum sesaminum*, in babylonico fundo grandem acquirere molem, quæ fidem fere superet, observavit ipse non sine admiratione Herodotus. Par ratio milii.

Generali græca appellatione servata *lignum acanthinum* audit, quod ex oriente, ex arboribus illis, *spinis acidis*, in europam vetustis jam seculis apportari solitum, pro nobili commercio, inprimis ad tincturam. *Adrianus Junius* in *Onomastico*, p. 145. *Acanthinum lignum* ξύλον ἀκανθίνον creditur esse *Arriano*, quod *bresilium* vocamus. Et p. 144. Didici ex *Theophrasto*, *Arriano*, *Herodoto* & *Plinio*, non ebeninas modo, sed & sesaminas, & acanthinas phalangas, quæ tria primæ nobilitatis ligna exportat India (orientalis,) in exteras oras olim deferri solere, qui mos in nostram usque ætatem durat quoque. Siquidem & ebeni, sive *Gajaci* & *bresilii* truncos, de navigiis & camelorum vectabulis, in mercimoniorum usum convehi scimus; quos Φάλαγγας cum *Arriano*, phalangas cum *Plinio* dicere licebit.

Ferendi vero sunt, ac dissimulandi, qui nobile hoc arboris genus, pro græca appellatione plena ὀξύκανθαν, latine exprimunt *spina acuta*. cum dicendum sit *spina acida*, qui opti-
mi

mi viri æquivocatione falsi sunt incauti. Quod interpretum vitium iuste notavit *Salmasius*, *Exerc. Plin. f. 906.* ὄξυ acidum *Theophrastus* vocat inter genera saporum, πικρὸς, αὐστηρὸς, ἀλμυρὸς, δριμύς, ὄξύς. Perperam multis locis apud *Theophrastum* reddiderunt ὄξυν acutum; imo acidum. Ut lib. 6. de causis: c. 4. οἷον ἀλμυρὸς καὶ ὄξύς, salsus & acutus; imo salsus & acidus. Atque ita passim errant. Inde ὄξάλμη jus ex muria & aceto, quod simul salsum & acidum, ut fons in *Sicilia*, qui utroque sapore habuit aquam temperatam salso & acido. *Aristoteles* in *Meteoris* l. 2. c. 4. καὶ τὰ μὲν ὄξεα γίνεται, καθάπερ ἐν τῇ Σικανικῇ τῆς Σικελίας, ἐκεῖ γὰρ ὄξάλμη γίνεται καὶ χρῶνται καθάπερ ὄξει πρὸς ἐνια εἰδεσμάτων αὐτῶ. Huiusmodi aquas latini vocarunt subacidas. Ibidem apud *aristotelem* κρήνη ὄξεος ὕδατος, fons aquæ acidæ. Hinc ὄξύπορα, quæ acetaria possumus vocare, & ὄξύβαφον acetarium vas. *Theophrastus* de lapatho: ἐπεὶ ἀγριον καίπερ εὐσομότερον 18 ἡμέρας, τον δὲ χυλὸν ὁμῶς ὄξύτερον ἔχει: male vertunt, succo tamen acutior; imo, acidior. Succus quippe sylvestris lapathi acidus. Unde & ὄξαλίδα, & ὄξυνίδα, græci vocant. Sed et ὄξυλάπαθον, i. e. acidum lapathum, quod alii tamen ab acuto folio ita dictum produnt. *Neophytus*: ὄξαλις τὸ ὄξυλάπαθον, αἱ ὄξυνίδες, latine rumex.

Quamquam vero ὄξυ vim interdum solum habeat intensivam in colore & sapore, ut sit ingens, vehemens, attamen in nostris ὄξυάκανθα, ὄξυάκανθος, id locum non habere intelligit,

git, qui meminit *saporem* in his *acidum*, qui in *baccis* excellit.

Ex quibus pellucet, τὸ ὄξύ in voce ὀξύς, non acutum esse sed *acidum*, dum epitheton est ἀκάνθης, *spinae acidæ* nomine.

CAP. II.

ὄξαλις, *oxalis*, herba, *acetosa*, similisque acidi saporis frutex, *spina acida*, *oxalis arborea*, & in his terris frutice frequens, baccis suis acidis, adstringentibus.

Cum appellatione *Oxyacanthæ* convenit & affine ὄξαλις, frutex subacidus, ab eadem origine, ὄξύς *acidus*. Qua aciditatis significatione ad varia acida refertur; nunc ad acidam foecem, aut vappam, nunc ad lapathi genus, rumicem, ab acerbitate clarum, ὄξυλάπαθον distinctius dictum, *acetosæ* nomine inclytum, Saurampffer; de cuius variis generibus *Rajus Tom. I. f. 178. 179. & Muntingius. f. 278.* Hic: *Word in het nederlandsch niet alleen zuring, maar ook dikmaal zurkel genoemd, in het latin en in het italienisch acetosa, in t' hochduydsch saurampfer, in t' fransch ozeille.* In omnibus manifestum nostrum *saur, suur, acidum.* Quæ sunt a græco ὄξηρός. Et gallorum *ozeille*, est ipsum græcum ὄξαλις, *acetosa*, ab aciditate. Atque hæc est *herba oxalis*.

Præter herbam & frutex est *oxalis*, vel absolute, vel cum determinatione, differentia causa, *oxalis arborea*, ob similem acorem in *aceto-*

cetosa herba & in baccis ac foliis spinæ acidæ. Qui frutex oxalis in europa exilis, in asia arborefcens in vastam molem. Atque ita *oxalis* aut *arborea oxalis* & *oxyacantha*, idem sunt.

CAP. III.

Bresilum, pro *arborea oxali*, spina acidæ, in europa & asia, in europa tenuis ligni, spinosi, baccis acidis vel austeris, in asia magnæ molis: ab antiquis temporibus ex asia in europam magnis phalangis vectum, multis seculis ante americanam detectam, simile-que spinæ acidæ lignum inde quoque in europam deportatum, Kimchio jam olim seculo XII. celebratum.

A *arborea oxalis*, cum italia ex dominis barbaris per secula quandam oris barbariem indueret, cœpit pronunciari *bresil*, quod præcipiti ore idem ac *arborea oxalis*. Quæ lubrici oris variatio in botanicis evasit per- frequens, in graecis & latinis appellationibus. Ex italia *bresil*, eodem oris motu ac soni tinnitu totum pervasit occidentem, ut hispani quoque, galli, germani, eandem arborem ὀξύανθαν, aut ὀξάλιδα, aut arboream oxalim, dicerent cum italici *bresil*, *bresilum*, *bresilium*. Neque conjectura illorum fuerit peregrina, qui characterem arboris illius spinæ acidæ, seculi recentioris, quando lignum *brasilium* audit, ex europa in americanam fuisse transplantatum augurantur. Quomo-

do vulgo nunc *lignum* audit *brasilium*, quasi ex americana provincia *brasilia* oriundum. Qui appellationis hodiernæ *usus* est, *non origo*. Esse *lignum brasilium*, recentiori ore, idem prorsus quod *bresilum* veterum, agnoscunt botanici, historici, & rerum naturalium consulti omnes. Fatentur sine discrimine, *brasilium* nostrum & *bresilum* veterum, esse eandem arborem ὀξύανθρον, *spinam acidam*. A frequentiori illius ligni ex *brasilia* per nostros adventu, audiat nobis *brasilium lignum*, cum tota vasta *Brasiliæ* provincia nomen impetraverit per europæos nautas ab arbore *bresil*, cujus proveniuntum ibi deprehenderunt periti europæi. Quando igitur præstantissimæ arboris *spinæ acidæ* genus, quod europæi prius ingenti sumptu ex oriente longis seculis ex *asia* impetraverant, in occidentali illa nova terra magna copia est deprehensum, hoc europæorum *bresilum*, ibi agnitum, universæ illi provinciae nomen dedit *Brasiliæ*, a ligno *bresilo* europæis noto. Qua via *Brasilia* dicta a copia *bresili* europæorum ligni, quod ex *asia* antea advectum. *Brasiliæ* proinde, ligni *brasiliani* americani, idem nomen novum, ac vetus illud apud europæos ligni *bresilii asiatici*, nomine ex europa in americanam peregrinante. Admiratio & gaudium europæorum, qui in americanæ terram recens appulerant, cum pretiosum illud apud europæos asiaticum lignum reperissent, *bresilum* suum, nomen europæum do-

donavit novae illi terrae, bresilo abundanti. Atque ita *lignum brasilianum* novum, & *bresilum* veterum, hoc ex asia, illud ex america, idem prorsus sunt, veteri europae ore, ac *arborea oxalis*, & haec eadem quae *ὀξύανανθα*, *spina acida*. Indubitatum, quod asia prius europae dederit nobile hoc lignum, quam america. Ante multa secula *bresilum* in europa celebre fuit, cum americae nulla adhuc esset apud europaeos notitia, nulla classe in illas terras delata, mari illo adhuc ignoto, donec Americus Vesputius, Lusitanorum gloria, illuc penetraret, quod serius, seculo demum decimo quinto factum. *Bresili*, spinae acidae gloria apud europaeos ex asia, ante longa jam secula, *usus* locupletior recenti nostro aevo ex america. *Kimchi*, seculi duodecimi scriptor judaeus, hispanorum illo suo aevo, ex italia prius accepto, ore, *bresilum* jam olim celebravit.

Agnoscent ingenue recentiores perantiquum illum *bresili* in asia ortum, & apud europaeos usum, america nondum detecta, necdum asiatico hoc bresili ligno ibi viso aut inde ad europaeos deportato.

Herbelot, bibl. orient. f. 163. ad vocem bacam, orienti pristinam vindicat gloriam spinae acidae, nostri bresili: Les arabes appellent beccam le bois que nous nommons bois de bresil, a cause qu'il nous vient de ce pais là. Cependant le geographe persien, aussi bien qu'Edrissi, dans le tro-

isieme climat, écrivent, que l'on trouve cet arbre dans les isles de Rami, de Lameri, & de Kaulam, que ses feuilles sont semblables a celles d'olivier sauvage, ou du jujubier, que son bois est extrêmement rouge, & que ses racines sont un excellent remède contre les morsures des vipères. Les turques appellent aussi le bois de ce même nom. Gab. Sionita p. 33. reddit bresillum.

Idem, f. 264. Caulam, ville d'une province des indes, que les arabes appellent Beladal sulful, le pois de poivre, c'est ce que nous appellons le pois de calicut ou la côte de Malabar. Le géographe persien dit, que cette ville est située dans une plaine, & que son territoire est presque tout couvert de les arbres, que les arabes appellent bacam & que nous nommons bois de bresil.

Fol. 511. Lameri. Nom d'une des isles de la mer des indes, située entre la ligne équinoxiale, & le premier climat vers l'orient : C'est de là, que les bois, que nous nommons aujourd'hui de bresil, & que les italiens appellent verzino, se tiroit autre fois, avant que l'amerique fut decouverte. Les arabes donnent a c' bois le nom de bacam.

Idem f. 708. Rami, gesirat alrami, l'isle de Rami. C'est une des iles de la mer des indes, qui n'est éloignée de celle de Sirendib, que de trois journées de navigation. Son territoire est tres fertile, & porte l'arbre que les arabes appellent bacam, & que nous nommons le bois debresil, qui sert à la tincture.

Quan-

Quamquam vero Herbelot *nomen ligni bresil* cum communi populo a regione nova brasilia repetat, originis appellandi primæ & vetustæ immemor, cum europæi prius hoc lignum appellassent bresilum, quam brasilia in notitium venisset europæ, sufficit, Herbelotum agnoscere, eandem arborem, cui nomen bresili, jam olim ex oriente, ex asia, in europam esse deportatam. Non incidit Herbeloto primævum europæ os in bresilo, qui haud memor, interpretes Avicennæ, antequam ulla Americæ investigandæ cura, in suis Avicennæ lexicis *bresilum* vel *bresilium* commemorassent. Reuchlinus, primus inter Christianos lexicæ hebraicæ autor, a. 1506. cum vix nuncii in hispaniam novi inventi orbis venissent, multo minus ligna inde in germaniam missa, *presilium* jam memorat, tanquam rem notam. Inter herbarios, botanicos, medicos, latinos & teutonicos, ante americanam detectam, ligni *bresilii*, *prisilii*, mentionem faciunt celebriores.

Venia proinde danda Harduino, gallo, qui *oper. select. fol. 914. in elucidatione psalmi 67. ex Kimchio* acceperat, duobus in locis agi ab illo judæorum doctore *de ligno bresilico*; Quod tanti viro visum momenti, ut conjiceret, hæsitabundus tamen, Kimchium non seculo XII. sed sub initium seculi XVI. vixisse, quando Brasilia recens detecta. Ex quo porro colligit, editiones

lexici, quæ priorem ætatem seculi XV. referunt, in annis exprimendis vel lapsos esse, vel lectores fefellisse. Exciderunt hæc viro erudito, manifesto in historiam omnem peccato, & in editiones scriptorum Kimchianorum seculi XV. injuria non parva. De ætate Kimchii, totiusque familiæ, parentum & fratrum, inter chronologos & historicos, christianos non minus ac judæos, vel Bartoloccio consulto, res expedita, scriptis Kimchianis, commentariis æque ac Michlol & Sepher schoraschim, a christianis & judæis, per priora secula passim allegatis, commendatis partim, partim refutatis. Interea festuca ligni bresilii apud Kimchium, tanti fuit ponderis apud Harduinum, ut veram & apertam historiæ Kimchianæ seriem non videret, de chronologiæ integritate desperans. Civis Harduini, *Basnage*, Kimchii genus & ævum monstraverit, festuca ex oculis ejus sublata, *Hist. des Juifs. Tom. 5. l. 7. c. 8. p. 1625-1628.* Nec circumspectior *Beckius Germanus Not. in Targ. Chron. p. 16.* qui æque ad brasilinum Kimchii lignum se offensum profitetur: *Sed Brasilinum, inquit, unde etiam nomen habet, ex Brasilia, tunc incognita orbis parte, affertur.* Potuerat meminisse veteris germanorum bresili ex pharmacopæis & herbariis. Ad eandem bresilii festucam impegerunt galli & germani reliqui, qui ligni nomen ex Brasilia recenti repetunt, veteris bresili haud conscii.

Autores magni dictionarii academiae gal-
lorum, *Bresil*, ajunt, *bois rouge*, ainsi nom-
mé, par ce qu'il vient de *Bresil*, pais de l'a-
merique; quod repetunt *part. 3. p. 80.* Di-
dicerat ex Schindlero Bekius, *bresilium* li-
gnum ex insula Rami jam olim advehi soli-
tum. Neque tamen ex *Brafilia* se expedire
potuit. Neque *Kimchi* lignum vocat *brasi-
lianum* aut *brasilicum*, neque ullus veterum,
sed omnibus audit *bresilium* aut durius *pre-
silium*. *Munsterus a. 1534. Comm. in 1. Reg. 10.*
Quidam, ait, interpretantur vocem *algunmim*
coralia, alii *presilia*: sic enim vulgo vocantur
ligna, ex quibus puniceus color trahitur. *Cosmo-
gr. f. 1358.* *Presilien* kommt von *Tarnasseri*,
schier 200. meilen von *Calicut*. Quo for-
ti sono, *Presilien*, hodiernum apud germa-
nos veniunt. *Joh. Christoph. Thiemen*,
wunderbuch, f. 1841. vielerley farben von
Presilien zu machen. Nimm *Presilgen* späne
&c. *Reuchlinus*, *Mercerus*, *Kimchii* verba
reddentes, *presilium* constanter dicunt, pro
recepto ante illos communi ore veteri.

Cum ex oriente quondam in europam de-
ferretur hoc nobile lignum, occidenti nostro
bresilum dictum *arboræ oxalidis*, *oxyacanthæ*,
aut *spinæ acidæ*, ab arabibus scriptoribus, histo-
ricis & geographis, valdopere jam olim est
celebratum, quibus abunde esset cognitum,
in ipso illorum fundo existens, per asiae pro-
vincias sparsum; per arabum fines, per ægy-

ptum, per Syriam, in europam deportandum,
pretiosum navium onus.

CAP. IV.

אֶשְׁכְּנָנִי arabum, ex pleno græco ore
ὀξύκανθα, spina acida, bresilum.

NOminant arabes אֶשְׁכְּנָנִי, ὀξύκανθα,
illa ipsa pura græca voce, ex scriptoribus
græcis; Golio f. 129. spina acida. Qui & alte-
rum genus arboris spinosæ, itidem præstan-
tis, pari pura græca voce appellant אֶשְׁכְּנָנִי
ἀκανθα λευκη spina alba, Golio f. 130. אֶשְׁכְּנָנִי
Golio: est græcum ἄπιος dioscoridis, raphanus
sylvestris. אֶשְׁכְּנָנִי ἀκακία acacia dioscoridis, Go-
lio f. 129. אֶשְׁכְּנָנִי græcum κέρανεια, cornus & corna,
unde persæ & arabes vocem acceperunt, pronun-
ciant Golio f. 129. אֶשְׁכְּנָנִי Golio f. 130. sambucus
arbor, est ipsa vox ἀκτὴ Dioscoridis. אֶשְׁכְּנָנִי græcum
κλίμα, clima, terræ tractus, regio. אֶשְׁכְּנָנִי Golio
f. 130. est græcum ἀκάνθιον dioscoridis. אֶשְׁכְּנָנִי
Golio f. 132. est græcum ὀξύβαθρον acetabulum, men-
suræ genus. Par ratio centenorum. e.g. אֶשְׁכְּנָנִי
Golio fol. 123. græcum ἀγαρικόν, agaricum vul-
gare. אֶשְׁכְּנָנִי Golio fol. 123. est græcum
ἀγάλλοχον agollochum Dioscoridis. אֶשְׁכְּנָנִי
Golio f. 123. græcum ἀγρωσίς gramen. אֶשְׁכְּנָנִי Go-
lio f. 123. est illud a græco γλυκὺ, passum. אֶשְׁכְּנָנִי
Golio fol. 123. græcum ἄγνος vitex, Dioscoridi.
אֶשְׁכְּנָנִי Golio, fol. 123. est græcum ἀγνείος, Di-
oscoridi, populus nigra. אֶשְׁכְּנָנִי; Golio l. c. Græ-
cum ἀγνήατον dioscoridi. אֶשְׁכְּנָנִי Golio Græ-
cum

cum εὐφώβιον, *euphorbium*. יתכן Golio f. 126.
gracum ἀψίνθιον, *absinthium*. Numerum inire
 non licet.

CAP. V.

בקב *baccam* arabum, πῆγμα *græcorum*, *spina acida*, *bresilum*, baccis acidis constringentibus & stipantibus. Plinio aliisque *spina appendix*, ex græco πῆγμα, *spinæ acidæ bacca*; frutex & arbor.

PRæter illam apud arabes aperte græcam vocem ὀξύανανθης, alterum porro ejusdem arboris nomen est arabibus בקב *beccam*. Golio f. 304. *lignum arboris magnæ, foliis amygdalinis, cujus decocto tingitur color rubicundus seu pseudopurpureus; quod & sanguinem sistit, carne implet exsiccatque ulcera; lignum bresilum.*

Quod nomen arabum *spinæ acidæ, beccam*, redditum jam olim a latinis, *spina appendix*, quod infigne hodiernum passim refert apud medicos. Plinius hoc nomine expressit, lib. 24. cap. 13. f. 344. *Spina est, appendix appellata, quoniam baccæ puniceo colore in eo appendices vocantur. Hæ crudæ per se, & aridæ in vino decoctæ, alvum citam ac tormina compescunt.* Monet diserte Plinius, arboris nomen esse a baccis, quibus sit *appendicum* nomen. Sicut *spina* dicitur *acida*, ὀξύανανθα, a baccis acidis & foliis pariter acidis, ita *spina appendix* a baccis appendicibus. Quid vero in his sibi vult *appendix*? Non profecto ab appenden-

do, quod baccae appendeant, quod ineptum, sed a virtute quadam medica in baccis spinæ hujus acidæ, a constringendo, quod Plinius haud obscure jam tum subindicavit. *Junius*, in *onomast.* aliquantulum hæret in appendice spina: *Spina*, inquit, *appendix* a Plinio memorata, a me pro eo frutice habebitur, quem *crispinum Matthiolus* nominat, tantisper, dum nobilem illum fruticem, in cibario acinis suis expetitur, a veteribus non fuisse præteritum, aut ignoratum, constabit, quem Plinius ita describit; *Spina appendix*, quoniam baccae puniceo colore in ea appendices vocantur, appellata est; quas crudas aut in vino decoctas alvum etiam comescere ait. *Germanice* *Saurach*, *Erbsel*, *Versich*, & *Paiselbeer* nuncupat. *Batavis* *Sausebom*, *gallis* *espine vinette*, quod ex ejus acinis vinum exprimatur, *berberis*. Nisi quis contendat, hoc nomine potius dicendam esse spinam illam, quæ passim tonsilis apud curiosos hortorum cultores, macerie implexa extimas hortorum pomeriorumque oras ambit, rubentibus baccis fecundus; quam *Gesnerus* *Dornstauden*, *Maulbeer* nominat, nos communi nomine *dornen* dicimus.

Non opus fuisset *Junium* spina appendice se torquere, si cognomen *appendicis* ex origine sua æstimasset. Cum de spina appendice videndi sint *Theophrastus*, *Dalechampius*, suffecerit *Rajum* audivisse: *spinosus est frutex*. fructu in racemos congesto, oblongo & cylindraceo rubente, acido.

Frutex

Frutex est, sed qui interdum in arboris quantitatem excrescat. Quam in rem plena descriptio apud *Rajum* f. 1605. *Inter arbores & frutices ambigit, modo humilior, dense fruticans, modo procerior caudice satis crasso donata: tota tamen perquam minacibus spinis est armata, duabus tribusve ut plurimum ex eodem puncto emicantibus: quo loci & folia prodeunt, ad pruni sylvestris quodammodo accedentia, sed ex angusto principio latefcentia, spinulis in toto ambitu mollioribus donata, sapore Acido, sed quæ prima germinatione sinuosa videas, & pungentibus spinis horrida.*

Flores, pergit, in ligulis racemosi, senis foliolis luteis constant, quibus totidem concoloria stamina respondent, pistillo viridanti, odore gravi; quibus *baccæ* succedunt cylindræ, tenues, per maturitatem pulcre rubentes, sapore acido, & adstringente. Extimo cortici rimoso & subcinereo aut albicante subest liber ex viridi flavescent, & huic materia albidâ, satis fragilis, cui medulla ampla. Radix multifida, non crassa, nec alte descendens, in terræ summo se continet, egregie flava sub primo cortice. Haec *Rajus*.

Appellantur autem *baccæ* illæ oxyacanthæ seu spinæ acidæ, ipsique illi *appendices* latinis, græco suo proprio nomine *πήγματα*, coagmenta, non a situ, quod arcte spinis adhæreant, inter spinas sitæ, quibus undiquaque cinguntur in frutice aut ramusculo, sed ab effectu, quod, cum sit fructus acidulus, ex quibus baccis
suc-

succus exprimitur subacidus, uti & folia acida, vim habeant constringendi & stipandi, in variis morbis, quibus natura nimium diffuat, sua adstringendi virtute salubris; quod medici, naturæ consulti, usu berberis, de quo nos infra, salubriter docere ac demonstrare docti. Quam appellationis græcæ vim, ἀπηνύω, πηνύωμι, compingo, coagmento, stringo, constringo. ipse Plinius ad græcam vocem πηνύματων collimans subindicavit, quando usum aperuit, quod alvum nimis apertam compescendi facultatem habeant, siue crudæ siue in vino decoctæ sumantur, aciditatis beneficio, palati testimonio. Unde Plinio baccae dictæ *appendices*, quod est græcorum πηνύματα, *constringentia*.

Manifesta in voce *appendicis* æquivocatio, quam sine primitiva voce græca πηνύματων nemo evolvat. Ut populus, ita & eruditi, voces peregrinas reddituri, qualitercunque vertunt, redduntque sæpe non pro rei natura, sed pro vocabuli incidentis qualicunque aptitudine. Unde æquivocatio non sufficientis interpretationis, sua ambiguitate frequenter lectores tenet, vel & incautos fallit. Unde res ipsa sæpenumero luat negligentiam vel incuriam interpretis, apud imperitos præsertim & posteros, qui non nisi interpretum sint servi, fontium imperiti. Quam negligentiae notam in interpretando, in diligentissimo alioquin & solertissimo Plinio viri docti, in quibus & Sal-

ma-

masius, passim observarunt. Perinde vero, si-
ve Plinius primum ex græco ita reddiderit,
pro πηγματα *appendices* dicendo, five ante
ipsum jam fecerint alii, quos, ut fit, secutus.
Stypticam appellarent alii vel *adstringentem* spi-
nam, πηγματα græcorum expressuri.

Ad arabicum nunc *oxyacanthæ*, *spinæve aci-
dæ* aut *bresili* nomen *beccam* ut redeamus; uti
nomen *appendicis* græcum πηγμα expressit,
pro bacca constringente, ita & arabicum *bec-
cam* est ipsummet illud græcum πηγμα, bacca
constringens. Vel obiter attendenti, ex nativa
baccarum indole, τῷ πηγνύειν, *constringendo*,
sponte incidat, arabum *beccam* esse ipsummet
græcum πηγμα; utrumque a πηγνύω, *stipo*, a
stipandi virtute. Perinde adeo siue græce di-
catur *spina appendix*, siue arabice *spina beccam*,
quæ sunt, *spina* πηγμα vel πηγματος, πηγμάτων,
baccæ constringentis, *baccarum acidarum*. Ger-
ardus Cremonensis, vetus in Avicennæ ope-
ribus interpres latinus, in explicatione vocum
Avicennæ arabicarum, diserte scribit: *Albacal*,
id est, bresilum. *Albecam* recte restituit Bellunen-
sis, Salmasio tamen f. 727. utrumque ferente.

Atque ita *oxyacantha*, *spina acida*, *oxalis*,
arborea oxalis, *bresilum*, *spina appendix*, *spina bec-
cam*, πηγμα, idem prorsus sunt.

Suum hinc affulget lumen tot scriptoribus
occidentalibus, botanicis, medicis, qui ubi
de *spina acida* sermo, arabicam appellationem
beccam fecere inter se vernaculam, usu fami-
lia-

liarem. Sed & hinc iterum sole clarius, sine græca luce caliginem arabicam non posse dispungi, sed hoc sole allucente, & arabica in meridie esse posita. Arabicum os ex græcia, quam naturam etsi dissimulet, ex cælo peregrino longo itinere, non negat, sed suo loco cum voluptate ingenue profitetur.

CAP. VI.

בִּרְבִּירִישׁ *berberis arabum*, ex græco *Φρυγάνω* *seu Φυῶ*, *frutex acidus*, *spina acida*, *frutice* & *arbore*, ex *acidis baccis*, *br-*
filum.

Ducit nos hæc via plana ad tertiam arabicam *acidæ* hujus *spinæ* appellationem *berberis*, quæ frequentior quam *beccam*, universi ferme occidentis patria donata. Esse & hanc arabicam vocem profitetur & *Rajus* f. 1606. *Berberis vox est arabica*, *Averroi* & *officinis usitata*.

Sunt autem arabibus affinia tria hujus fruticis & arboris nomina, duo plena, tertium contractum, quæ notavit *Golius* f. 156.

Unum est **אֲמִיר בִּרְשׁ** *amir beris*; alterum **אֲנִבִּיר בִּרְשׁ** *anbir beris*, tertium **בִּרְבִּירִישׁ** *berberis*. De quibus generatim *Golius* l. c. *frutex spinosus fructu rubro, racemoso, acido, cujus saporis & folia sunt. Unde quidem oxyacanthæ, quasi acidæ spinæ, nomen illi tribui posset, quamvis alias forma multum distat.*

Nos de appellationibus singulis, ut constet, communi occidentis usu *berberis* tribui
frutici

frutici *spinæ acidæ*, quæ exilis occidentalium frutex est idem cum densa ὄξυανάνθης arbore in oriente, quæ utraque alio nomine *bresil* audit.

אֲמִיר בְּרִישׁ vox, ex duabus composita, ex se & propria significatione designat *fruticem acidum*, baccis puta & foliis. Est & hebræis אֲמִיר *ramus*, frutex, ex græco ῥάδαμνος. Ita & arabibus idem. Altera vox בְּרִישׁ *beris*, *acidum*, est ex græco στυφνόν, *acidum*, *acerbum*, non a πυρρῶν, *rubro*, etiamsi lignum sit omnino *rubrum*. Omnia hujus fructicis nomina a sapore characterem habent. Est autem στυφνός *acerbus*, *adstringens*, *austerus*, idem ac αὐστηρός; unde & nostris *wrasch*, *warfch*, *basch*, ubi ab ὄξνης est nostrum *fauer*. Estque στυφνόν a σύφω *stipo*, *adstringo*, quod acida linguam & labia suo modo constringant.

Quomodo curate אֲמִיר בְּרִישׁ *amir beris* est ῥάδαμνος στυφνός, *frutex acidus*, cujus baccæ *acidæ*, *austerae*.

Alterum, אֲנִבֵּר בְּרִישׁ *arber beris*, similiter compositum, *frutex acidus*, ex græcis Φεύγανον στυφνόν, *frutex acidus*, *austerus*, baccis *austeris*.

Hinc contractum, una voce, בֵּרְבִישׁ *berberis*, pro duabus plenis, *anber beris*. Estque adeo *berberis*, *frutex acidus*, Φεύγανον στυφνόν. Reddi quidem solet Φεύγανον *ramus siccus*; verum generalius notat veteribus ipsum *fruticem*. Theophrasto est Φεύγανον, τὸ ἀπὸ ῥίζης καὶ

καὶ πολυεχὲς καὶ πολύκλαδον, quod a radice, caudice multiplici ramosumque se attollit, ut rubus & paliurus.

Reapse proinde berberis arabum est spina acida, oxyacantha. Symphorianus Campegius, indice vocum arabicarum Avicennæ: oxyacanthos, berberis. Quod proxime notet fruticem minorem, spinam acidam tenuiorem, qualis in his terris est frequentissima, ex descriptione per se patet. Quare per europam berberis, per omnes officinas notat baccas istius fruticis. Quia vero hic frutex, qui apud nos tenuis est, in oriente, sub alio sole, in alio fundo, in densam excrescit arborem, per se tamen ejusdem generis, ideo & berberis communiter tribuitur, uti bresil & ὀξύακανθα, majori etiam arbori. Datur idem nomen berberis utrique & frutici nostro & arbori orientis, oxyacanthæ utrique, parvæ & magnæ.

Totam pervasit germaniam, omnes aromatariorum, apothecarum, officinas, berberis, arabicum sono, græcum origine. Unde & botanicis, ipsique Muntingio in ore, quibus sapit.

Est & arabibus اَشْشَر atschrar Golio f. 22. oxyacantha, i. e. acida spina, scil. berberis officinarum. Quod itidem suo ortu græcum est ὀξήγον, acetum sapiens, nostris acerbum, gallis aigre, germanis fauer.

Quando berberis aliquibus audit πυράκανθα, non ab acie dicta quod pungat, sed a πυρρὸς rubens, rubra spina, pro πυρράκανθα.

CAP.

CAP. VII.

Gallis *épine vinete*, epine aigrette, *spina acida*, bresilum, frutice & arbore.

OXyacanthæ, fruticis & arboris nomen apud gallos epine vinette respondet latinorum *arbores oxalidi*. *Vinette* est ipsa *oxalis*, *oxeille*, *oxylapathum*, fauer ampffer. Ab hac herba ut distinguatur *frutex spinosus*, similis aciditatis, baccis & foliis, determinatur voce *spinæ*, *epine vinete*, *spinea oxalis*, aut *spina oxalis*, alias *crespinus*, *appendix*, *spina appendix*, ut gallorum reddunt Lexicographi. Qui *oxylapathum* interim reddunt *acutum lapathum*, immemores sunt, *acidum lapathum* dici oportere. *Epine aigrette*, *spina acida*, eadem.

CAP. VIII.

Italidis *crispino*, *versino*, *spina acida*, bresilum, a sapore baccarum $\sigma\epsilon\upsilon\phi\upsilon\omega$, acido, acerbo.

CRespini, aut Crispini nomen, *crespine* italidis, non fane a *crispo*, quasi *crispa spina*, cujus folia sint crispa, sed ab $\acute{o}\xi\eta\epsilon\acute{o}\varsigma$ acido. *Crispinus* ex $\acute{o}\xi\eta\epsilon\acute{o}\varsigma$ $\acute{\alpha}\kappa\alpha\nu\theta\alpha$ acida spina. *Spinæ* vero nomen, ut obiter tetigisse fas sit, non ab $\acute{\alpha}\kappa\alpha\nu\theta\alpha$, nec ab $\acute{\alpha}\kappa\eta$, acies, ab acumine, neque a $\sigma\pi\lambda\acute{\omega}$, extendo, neque a $\sigma\kappa\acute{\omega}\lambda\theta$, $\sigma\kappa\acute{\omega}\lambda\omega\psi$, sed a $\sigma\phi\acute{\alpha}\gamma\alpha\nu\omega$, $\sigma\phi\alpha\gamma\iota\delta\iota\omega$, $\sigma\phi\alpha\gamma\iota\varsigma$, quo quis confoditur, a $\sigma\phi\acute{\alpha}\zeta\omega$, jugulo, confodio. Quomodo foret *crispinus* $\acute{o}\xi\eta\epsilon\acute{o}\varsigma$ $\sigma\phi\alpha\gamma\iota\varsigma$ acida spina, ob fructum acidum, quod idem ac $\acute{o}\xi\upsilon\acute{\alpha}\kappa\alpha\nu\theta\alpha$.

C

Versino

Verfino etiam *italis*, & *latinis versinum* aut *verrinum*, dici spinam acidam observant plerique, quibus *bresilum* & *versinum* idem, ejusdem *oxyacanthæ* nomen.

Cramerus in novissimo lexico italico: *Verzino* (corrupte, nach Mengii meinung von bresil, quasi berzin verzin) bresil oder Presilholtz und presilfarbe. *Versinare* mit presilfarbe färben. *Andreas Alpagus, Bellunensis*, in arabicarum vocum, in *Avicennæ* versione obviarum, interpretatione, *Albecam* ait, id est *versin*, & est lignum rubrum, quo tinctorum utuntur ad colorem rubrum faciendum.

Cum sit idem lignum *versino* & *bresil*, & hoc quidem rubrum, reddunt *versin*, rubrum. *Salmasius* f. 810. de *varantia* differens, colore rubiæ aut erythrodani, quo infectores gaudent, vulgo *garantia*, gallis *garance*, *varantiam*, *garancé* rubia infectus, *garancer* rubia inficere, *garancement* tinctorum illa, pro *verantia* & male quidem dici pronunciat. *Verantiam* vero esse verum colorem, ut *aurantia* pro aureo, vel aurato pomo. Verum colorem priscos latinos de rubro & coxineo dixisse, ut apud græcos, ἀληθινόν, πανιον ἀληθινόν, pannum esse rubrum. Sic *Hesychio* κιννάβαρις dici χρώμα ἀληθινόν. *Verantem* colorem esse ἀληθινόν καὶ ἀληθεύοντα; & *verare* dictum esse pro ἀληθεύειν. Ita *verantiam* esse tinctorum *verantis* & veri coloris, quæ rubiæ tinctorum corrupte *varantia*. *Videri* poterat *versinum* idem esse

esse ac *verantiam*, cum utrumque notet rubrum colorem. *Verum*, ex græco Φαζόν, *lucidum*, *splendidum*, *fulgidum*; & *verare* est a Φαζύνειν *lucidum fulgidumve reddere*. Et ἀληθές est, quod minime λήθει, *haudquaquam obscurum*, ubi recte cognoscitur, sed in luce positum: tametsi alias usu suo veritas ab α intensivo jure dicatur, quod valde lateat, difficulter agnoscatur, paucissimis agnita, rarissime in lucem proferenda, æternis potius tenebris mancipanda. Sic ἀληθεύειν idem ac Φαζύνειν in lucem producere, efficere ut non lateat, in obscuro hæreat. Neque adeo *verantia*, *verare*, rubrum proprie & curate loquendo notant, sed *lucidum*, *fulgidum*, hell und klar.

Ast *versin*, quod est bresilum, oxyacantha, berberis, aliud est. Incidit hic *vernix*, vel *vernices*, alias *sandaracha*, pro quo substitutum tandem nominis lusu *sanguis draconis*. Esse autem succinum, electrum, gummi, juniperi præsertim, græcis recentioribus βερνίκην, unde *vernix* ortus, adstruit *Salmasius*, de *Homon. hyl.* f. 161. An autem *sandaracha* nostra, ut & *vernix* noster, cum veteri conveniat, dubitat idem *Salmasius*, *Fragm.* f. 258. Sed neque *verantia*, neque *vernix*, ad nostrum quicquam facit *versino*. Illa vel herbæ vel succina, nostrum est arbor aut lignum.

Est italorum *versino*, quod latine efferun *versinum*, vel *verrinum*, græcæ ut reliqua originis, σερφνόν, quod supra laudavimus, unde & alterum erat *beris* in *berberis*, *acidum*, *aust-*

rum, a baccarum & foliorum sapore. Quā ratione lignum tinctorum, quo rubro inficiunt colore, ille frutex esse dicitur, qui *berberis* aut *versin* appellatur. qui *acidis* excellit *baccis*. Quo caractere poterat distingui ab omnibus aliis spinis ad colorem inducendum ineptis.

CAP. IX.

Germanis Bresfilge, Paisel, Peiselber, berberis, berbes beere, versich, *spina acida*, ejusque acidæ & constringentes baccae pharmacopæarum delictum.

Germani veteres ab italīs, botanicis & aromatiariis, sua didicere potissima nomina herbarum, plantarum, fruticum, arborum, de quibus jam sermo, pleraque latina vel græca.

ὄξηρόν dedit germanis fauer, fur, substantivē & adjectivē. ὄξυλάπαθον, *oxylapatum*, genuit Saurach, & Saurampffer, Surampfer. Batavorum *zurkel*, est latinorum *acetosa*; uti ὄξος dedit latinis *acetum*, & germanis *essig*, quod ex ὄξηρῶ audit & fauer, uti dictum. ὄξαλις, *oxalis* dedit gallis *ozeille*. Atque hæc illa *herba*, in fundo teutonico, palato nostro non ingrata, & salubris, ex ore græco, citra omne dubium.

Ab hac planta domestica & vulgari, nomen transiit apud græcos, dein & italos, indeque & apud teutones, ad *fruticem*, ubivis obvium, spinæ genus, cujus baccae & folia eundem sa-

porem referat, quem habeat herba acetosa, five *oxalis*, *acidum*, *constringentem*. Uti ergo græcis spinofus frutex dictus ab aciditate ὀξύ-
ἀκανθα, *acida spina*; ita & ὀξάλις, *oxalis*; ut idem esset jam nomen *herbæ* & *fruticis*, illa *oxalis*, & hic *oxalis*, eodem plane nomine, pro saporis analogia ac paritate in herba & frutice. Discrimen aliquod ex epitheto additum, *oxalis arborea*, boom furkel, saurboom. Porro, uti *arborea oxalis* genuit apud italos, ore magis contracto & sono concitato, pro vulgi labris, *bresilium*, ita & pervasit, hoc fruticis, spinæ acidæ, nomen breve totam europam, adeoque & germaniam, ut ubivis etiam apud nos obvia spina illa acida diceretur bresil, bresilge, quod est plene *arborea oxalis*, durius prefil, & alio iterum sono erbsel, & pari, paisel, peisel: quæ sunt, *arborea oxalis*. Et baccae, paiselbeer, peiselbeer, *arbores oxalidis baccae*. Uti porro arabum *berberis* admiserunt itali, græcæ originis Φεύγανον seu Φρόν, *frutex acidus*, ita & germani eodem sono admiserunt ab italico berberit, berberitsche, berbisebeer.

Ex italorum *versino* nostrum versich, & ex *crispino* nostris Cruselbeer. Herba & frutex, sub coelo nostro, in nostro solo; os græcum, quod gustat universa, æmulis nostris labris.

Gustamus lingua nostra, appellamus lingua græca, in varias dialectos per orientem & occidentem diffusa, diversimode flexa. Quod expertis & peritis sapit; imperitis spi-

na acida, quæ imperitiam stipet, constringat,
& in angustiam redigat.

C A P. X.

Tinctura spinæ acidæ, bresili, infectorum.

U Sum *tinctura* nostrum nunc facimus, quibus sufficit demonstrasse genus arboris in palæstina & circa illam שִׁטִּימִם ὀξιανθῶν, *acidarum spinarum*: quæ nobilis arboris species nostris terris non desit, & apud nos & per totum occidentem abundet, sed *fruticis* solum quantitate, cui in oriente robur ex magnitudine accedat: quæ substantiæ paritas par nomen dederit frutici & arbori ὀξιανθῆς, *spinæ acidæ, arboreæ oxalidis, bresili, berberis.*

Charactere recentiore, *Campeesch holtz*, pro americanæ regionis situ, hic vel solius *Wilhelmi Dampieri, in itineralio, Part II. p. 464. ed. germ. descriptio tincturam* submonstrabit. Comparat cum occidentali *spina alba, hagedorn*, quantitatis majoris differentia. Comparasset rectius cum nostrate etiam *spina acida*, quæ prorsus eadem, quantitatis diversæ. Vernacula jam nostra audiatur:

Die so zum ferben dienlich, und das eigentliche *Campeesch holtz* sind, kommen am besten fort, und wachsen in grosser menge indem der boden sich sehr wohl dazu schicket, und sie in truckenen lande gar nicht fort wollen, so wenig als an andern orten, wo
der

der boden fett und schwartz ist. Sie sehen unsern englischen hagedorn zimlich gleich, wiewohl insgemein viel dicker. Die rinde an den jungen zweiglein ist weiß und glat, und gehen auff allen seiten einige spitzen heraus, also dafs ein engeländer, der den rechten unterscheid nicht wüßte, sie vor rechte hagedorn halten solte. Der stamm aber und die alten äste, sind schwartzlicht, die rinde daran runtzlichter, und hat nur wenig oder gar keine stacheln. Die blätter sind kleine, wie an unsern gemeinen hagedorn, und von blaßgrüner farbe. Zum hauen lieset man die alten bäume mit der schwartzlichten rinde aus, als welche weniger safftholtz haben, und fast ohne müh ab und in kleine stückgen zerhauen werden können. Dieses safftholtz, ist weiß, der kern aber inwendig roht, den man denn eigentlich zum farben gebraucht, und wird das weiße holtz vom kern gantz absondert, und nur dieses nach europa verschicket. Wenn es eine zeitlang abghauen gelegen hat, wird es schwartz, und wenn man es ins wasser thut, gibt es demselben eine farbe wie dinte, so dafs man auch zuweilen damit zu schreiben pflegt. Einige von diesen bäumen haben wohl 5. oder 6. fuß im umfange, und kan man schwerlich scheite davon machen, dafs ein mann eines ertragen kan, müssen auch wol mit pulver zersprengt werden. Sonst ist dieses holtz sehr schwer,

brennet sehr wohl, und gibt ein hell, scharff und langwieriges feuer.

CAP. XI.

Lacca bresili, κάλχη, pictorum.

Ligni *bresilii* fœcem, *laccæ* nomine, pictoribus arridere submonuisse satis est. Magna siquidem rubri in bresilio fucci concreti copia; ut segmina minuta, multitudine onerata & concussa, rubra excernant excrementa aut fœces, eodem modo ut cocci baccae. Quæ rubræ cocci & bresilii fœces, collectæ & coagulatae, *laccæ* nomine a tinctoribus & pictoribus in arte sua adhibentur, Kugellack. *Salmas. exer, Plin. f. 810. Laccam nuncupant hodie infectores cocci & brasilii fœcum, qua pictores rubro fusciore pingunt. Et hanc bresilii laccam, non orientis sed græci oris esse nuncium, κάλχην, ingenue & fuse profitetur Salmasius l. c.*

CAP. XII.

Santalum rubrum, spina acida, bresilum.

Santali rubri indici insigne *bresilio* ligno comparant botanici, ejusdem plane indolis, memorante Rajo, Tom. 2. f. 1805. *Lapideæ fere duritiei & ponderis sunt e santali rubri truncis frusta, quæ delibrata importantur colore intensius rubente quam lignum brasilium, ut fere nigrescant. Ex Garcia allegat quidem differentiam Santali rubri & ligni brasilii, quasi santalum rubrum non inficiat, lignum brasilium id præstet. Quod refellit tamen Rajus: Santalum rubrum quod ad nos affertur, rubro colore inficere botanici plerique testan-*

stantur, & experientia confirmat, quamvis aliud magis aliud minus. Rubrum santalum nascitur in india intra Gangem fluvium, in Tanasarim, & maritimis quibusdam Charamandel. Ex his locis omne santalum rubrum afferri pro certo asserit Garcias.

Σαντάλ nomen non ab arabibus ad græcos, sed a græcis ad arabes pervenisse, asseverat Salmasius, ex. Plin. f. 726. 727. Vetus vero nomen non σάνδαλα sed σάνδανα fuisse affirmat, & dictum promiscue, σαντάν & σαντάλ. Quod si ergo origo græca, ab ὀξύκανθα, ὀξύκανθινον, ὀξύκανθίνα, quæ spinæ acidæ ligna, æque facile in India dictum σαντάν, unde tandem σαντάλ, ac in palæstina ex eadem ὀξύκανθα dictum שִׁטִּי schittim, ὀξύκανθαί, spinæ acidæ.

Nobis abunde sufficit, græciam & in vegetabilium per orientem nominibus rerumque natura & indole cognoscendis, lucem præferre clarissimam, ut in mediis etiam spinis, quibus se confodiat imperitia vulgi, vitam & iudicii robur largiatur invictum: ut serena fronte, magnaue cum voluptate, in Peræa & Palæstina nobilissimas arbores, שִׁטִּי ὀξύκανθας, spinas acidas, pretiosa ligna bresila, in orientis culmine cominus contemplemur læti, incomparabili fontium sacrorum luce.

CAP. XIII.

Judæorum שִׁטִּי Csita, ὀξύκανθα.

CEterum, ab oxyacantha judæorum nondum abire fas est, cum aliæ appellationes ex græcis prognatæ non sint prætereundæ. Cohen de Lura,

judæorum clarus lexicographus dixit *cotinum* קוטינוס. Videri poterat, haud circumspēctis, esse græcum κότινος *olea sylvestris*; verum italī hoc latinum oxyacanthæ, spinæve acidæ nomen, non ex græco κότινος ortum, sed ex græco ὀξύακανθα, quod celeriori sono pronunciatum ab italīs *cotinus*, pro *oxyacantha*. Italorum hic *cotinus* describitur a Plinio, tanquam frutex, l. 16. c. 18. Tom. II. f. 14. Est & in Apennino frutex, qui vocatur *cotinus*, ad linamenta, modo conchylii, colore insignis. A coriariis ad tingendum adhiberi, ac in galliæ & italiæ montibus reperiri, observant botanici. Monetque Harduinus jūste, græcorum κότινον, oleam sylvestrem, ab hoc frutice multum discrepare. Scotano italī dici, dum monent alii, *oxyacantham* in *scotano* perviderint, ut *cotinus* & *scotano*, & *oxyacantha* sint idem, græco ore præeunte.

Quando porro judæorum non postremi in illustrandis Salomonis pretiosis lignis *Alminggim* sunt occupati, quæ pleno græco ore κοκκυμηλα *prunos* esse nunciavimus, illi, græcæ linguæ expertes, in alia quævis inque coralia incidunt, tandem in עֲסִיטָה *esita*, ὀξύακανθα.

Hebraicorum fontium illa in hunc diem fortuna, ut, quæ ad geographiam & historiam pertinent, naturalium etiam rerum cognitionem, tecti apud judæos non magis ac nostros & ignorati jaceant. Quod his seculis mirum videatur, quibus omnes credantur latebræ excussæ, nec intactum quidpiam relictum, pro innumero com-

commentatorum exercitu, & ferventissimis philologorum curis. Vir sit, qui vel Mosis, vel Esaia, Jeremia, Ezechielis, integra quædam capita vel verterit digne, tantum abest recensuerit, ob ingentem oppidorum, regionum, naturaliumque rerum numerum, quæ tam appareant repertu & cognitu judæis æque ac christianis difficilia, ut malint pene omnes interpretes universa illa peregrino isto sono reddere, ac more infantum repetere, quo in fontibus exhibentur, tenebris non servatis sed auctis. Quo non est turpius in interprete vitium. Vana profecto persuasio, fontium illam jam abundare lucem, quam poscant & expectent. Quod aliud nihil est dicere, quam, illos intelligi non debere. Quod quidem christiani hominis judicium non est. Ferenda his seculis incitia, quæ corrigi nondum potest, quod secura illa sit, tuta in communi ignorantia consensu. Ajunt, cum Pindaro, nec intelligunt, *nescire esse sapere, & nihil dicere esse sapientia characterem, Nem. 5. Stabo reticens,*

Non enim omnis utilis est,

Ostendens rei apertam faciem, veritas exacta.

Et tacere posse, sæpe est sa-

pientissimum hominum scire. Utinam scirent interim, dein saperent.

Cum Pindaro Olymp. 13. profari, sed mente illius ac prudentia abuti didicerunt, qui *utile esse asseverant, parum scire dicunt:*

Convenit in qualibet re modus.

Sed respondet Pindarus:

Intel-

Intelligere

autem illum, opportunitas est optima.

Ne nimis parum, ut & inſcitiae fit modus.

Cui imperitiae tutamini Pindarus, Olymp. 7. detrahit velum otii:

Circa hominum mentes errores

innumeri pendent.

Hoc vero impossibile est reperire,

quid nunc & in fine

praeſtantiffimum eſt homini aſſequi.

Nec dormiendum interim, utendum oculis.

Cavendum, ne poſteri ſomnum accuſent & frigidum majorum ſoporem. Eſt omnino prudentis, tempori dare pluſculum, & ignorantiae

felicitatem non gravi laceſſere labore, aut tranquillam cœcitatem nimis clara luce diſpungere.

Quieſcitur nocte tutius quam die, & dormitur in tenebris ſalubrius, quam in meridiana luce.

Difficile proſecto diſtinguere recta, in dicendo diſſimulandoque prudentiae intervalla.

Facile abblanditur dulcis in otio quies, quae & ſapientes facinat. Et intempeſtivum otium.

Ferri interea prudens poteſt abſtinentia, modo ſit ſcientia, & abſtinentiae modus. Diſſimulari

poteſt blanda in populo abundantis cognitionis perſuaſio; modo non ignoretur ſed probe intel-

ligatur, fontes maxima ex parte adhuc eſſe o-

pertos, poſteriorum induſtriae & curae relictos.

Efficit autem dei potentia, etiam quod quis fieri non poſſe juret,

& deſperet, facile opus. Modo non deſimus ipſi.

Pin-

Pindaro iterum iudice, Olymp. 13.

Futura autem tunc, quando fuerint, dixerim aperte.

Nunc autem spero quidem.

Veruntamen in deo est eventus.

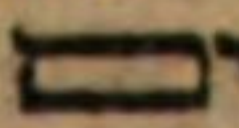
Virtuti favet numen. Pindaro accinente, l. c.

tempus docet veritatem & juvat virtutem.

Quod arguit solum

Veritatem certam, tempus est. Olymp. 10.

Tempori proinde & sapienti divinae providentiae veritatem & virtutem dabunt qui sapiunt, cum solis ortus non sit in nostra manu, & vel dormientibus nobis lucem spargat. Et menti & iudicio, veritati & virtuti, circulos scripsit Ecclesiastes, c. 3. *Et silere & dicere sua in orbe habeat tempora & secula, omnia vero deus apto suo conficit tempore.*

Tempestivum semper est *historiae & geographiae studium*, quo non solum res gestae & situs locorum spectant, sed & regionum conditio, quoad urbium originem, fata, regimen, cultum, agri vicini indolem, fontes, flumina, fructus, & quae his cognata, commoda & damna. In quae scriptores sacri vel una saepe voce collimant, orationem densissimis figuris cumulate stipando. Salomonis , quibus templum & palatium ejus superbivit, 1. Reg. 10, 11. 2. Chr. 2, 8. 9. 10. interpretibus sunt umbra in oculis. Munsterus quondam, incertum est, aiebat, qualia haec fuerint ligna. Judaei aequae dissident inter se, sicut latini interpretes. Et hoc aevo, Clericus, cum diversimode scribi

videat, *utra lectio*, ait, *fit melior*, nemo dixerit nisi sciverit, quodnam genus ligni sit, & cur ita dicatur. Lipenius, qui prae ceteris in colligendo sedulus visus, lib. de navigatione ophiritica p. 692. Quin prorsus ignota judaeis tempore Salomonis fuerunt, & ne nunc quidem eorum natura vel rabbinis vel nostris physicis patescit, ideo varii varia de illis scripserunt. Dein: autumo, *almuggim* & *algunnim* nomina esse propria arborum indicarum, quarum & pretiositas & nobilitas ignota hodiernum est. Dabimus tantisper his ceterisque communem desperationem, donec in asia spectent *κοκκύμηλα*, *prunos*. Decoctum *prunorum* obstructionem tollet. Non placet alias aliorum convasare sententias, ubi via recta veritas ex genuinis suis fontibus investiganda vel demonstranda: cum illa congerendi opera non nisi servilis sit industria, exiguo judicii documento, molesta praeterea chartae, & lectori veritatis cupido taediosa & invisa; nihilominus ut aliquid detur vulgo & jactabandae consuetudini, vagi in his judaeorum errores vel verbo fuerint tangendi. Judaei patria extorres, ejusdemque per tot seculorum errores prorsus immemores, in rebus avitis ancipites haerent. Plerique Salomonis ligna *almuggim* reddunt *coralium*. Kimchi, Seph. Schor. voce *אֶלְמוֹגִים*. idem, Comm. in 1. Reg. 10. & in 2. Chr. 2. Ex quo in Michl. Jophi, utrobique Raschi in 1. Reg. Ralbag ibidem. Quorsum abit etiam Aruch. Utraque ger-

germanica Amstelodamensis versio, *corallen holtz*. Similiter Elias Levita in Meturgeman. Est autem ligni coraliiorum duplex genus; *terrestre* unum, quod in continenti, in sylvis & agris, pro ceterarum plantarum & arborum natura libero crescit aëre. De quibus coraliium arboribus consolendus Rajus. *Marinum* alterum, quod fundo maris, mediterranei inprimis & rubri, aut incumbentibus fundo faxis & conchis adnascitur. Cui genuinam *coralii* nomen debetur, utpote admirabilis *marium germinis* significatione. *Marinum* hoc *coralium* a judæis indigitari, proprio constat calculo Raschii. Abarbanel : אלמוגים הם לדעת חמפרשים העצים הנולדים בים *almuggim ex interpretum sententia sunt ligna in mari nascentia, coralium vocata.* Cohen de Lara, ceter cehunna, f. i. c. 3. *Almug* apud talmudicos singulare est ab *almuggim*, quod in scriptura, quod aliquibus est *coralium*, lapis ruber marinus ex quo globulos parant, quos collectos in torquis formam redigunt, pro colli aut manuum ornamento. Incidit illis *coralium* ex nomine, in siculo freto, europæ & africæ limitibus, frequenti, *almergan*. Quod & Benjamin memorat in itin. fin. Circa Drepanum in sicilia reperitur ait הנקרא אלמרגן *lapis coralii* *almergan*, vocatus *almergan*. Arabibus est מרגן *mergan*, *coralium*, parvæ margaritæ, Golio f. 956. Andreas Bellunensis in voce arab. *Besd* & *morgian*, sicut scribit Abenbitar auctoritate Aristotelis est lapis unus

nus & idem. Sed morgien est radix coralii, besd vero est corallus mortificatus. Aliqui vero arabes dicunt contrarium hujus. Ex mergan porro corruptum nomen margellæ, coralio datum. Herbelot, bib. or. f. 578. mergian, ce mot signifie en arabe du corail. Tourneiferus, onom. f. 126.

Die corallen, deren man in roten meer und im sicilischen meer findet, nennet man auch almergen, litodendron und almagidom; sonderlich haben sie diesen letzten nahmen, wenn sie roht sind. conf. fol. 120. Judæi veteres abierunt in כְּסִיתָא cfita, quod Raschio est pro coralio, Rosch haschan. f. כג. כְּסִיתָא מִן עֵץ הָעוֹלָה בְּקֶרֶקַע חִים וְשֵׁמוֹ קוֹרְאֵהוּ Cfita est genus fruticis, crescentis in fundo maris, coralium. Qui pronunciavit, כְּסִיתָא esse coralium, in cetubhot f. 98. repetit ex gemara rosch haschana, cfita esse almuggim, eaque esse coralium. כְּסִיתָא גְרַעֲיִינִין עֲצֵי אֶלְמֻגִּים שְׁקוּרִין קוֹרְאֵהוּ Cfita sunt grana fruticum almuggim sive coralium. Raschii vestigia legit Aruch, voce כְּסִיתָא.

Non jam tandem dissimulandum, Raschium, ceterosque eum secutos, ignorantia græcæ linguæ, impegisse egregie. Non pro coralio majores habuerunt כְּסִיתָא, neque adeo affirmarunt, se Salomonis almuggim habere pro coralio. Quod utrumque contra eorum mentem, qui lignum multo præstantius indicarunt, quam coralii. Neque vero, ut augurari quis posset כְּסִיתָא κίσος est, vel κίσθος, κίσθαρος, alias κίσθαρος vel κίσσαρος, cistus, frutex,

tex, quem pro specie rosarum habent aliqui, his rosa sylvatica, illis canina, rosella Lusitanis: multo minus *κόστος*, *costus*, quod aromatis usum habet, quod nunc *טשק*, nunc *טש* scribunt. In *Cohen de Laræ* libro de convenientia rabbinicorum cum græcis p. 47. pro *cistus*, *κίστος*, restituendum *κόστος*, *costus*, cum sermo sit de *מין בשם*, de aromatico costo, non de cisto. Multo minus *κύτισος* *cytissus* huc spectat, frutex pecudibus pergratus. Quamquam enim Theophrastus dicat, hist. P. I. duo esse genera ebeni in india, utrumque ex fruticum genere, *cytisso simile*, inde non colligi potest, *cytissum esse similis indolis arborem*, quoad genus & naturam, sed ratione ramusculorum ex stirpe ab imo undiquaque assurgentium, *τὸ δένδρον θαμνώδες, ὥσπερ ὁ κύτισος*. Neque Plinius, ubicunque de *cytisso*, in primis l. 10. c. 4 substantiam ebeni & *cytissi* comparat, sed formam ramorum, & caulis lignique durtiem. Neque opus fuerat, Salmasium exerc. Plin. 725. dubitare, num Plinius Theophrastum sit assecutus. *Cytissi* nulli asseres, ut ebeni. Quare & Lipenio non est locus, qui *almuggim* ebeni genus coniecit, cum Pineda distinguens inter *algunnim* & *almuggim*, quorum unum sit ebenum libani, alterum ebenum indicum nobilius. Dein ebeni nomen genuinum *הבני* palam superest, *ἡ ἔβενος*, *ebenus*, *ebenum*, *τὰ τῶν ἔβενων*, *ἐβενίνον* *ebenina* *שנהבית*, *טאבליס ἔβενων*, *tabula*, *asser ebeni*.

Missis igitur omnibus illis, redeundum ad græcam vocum originem, unde res omnis patefcat. *Mergan*, *almergan* arabum, græcum est, ἀμόργινον *amorginum*, i. e. purpureum, rubrum, ab ἀμόργη, herba purpurea, sic nominata ab insula *Amorgo* in sporadibus aut cycladibus in mari ægæo; unde Poeta Simonides natus dictus *Amorginus*, juxta Strabonem, l. 19.

Quæ insula gemino beata proventu, lini subtilis & plantæ ad purpuram; εἶδος βοτάνης πορφύρεας ἀμοργῆς, genus herbæ purpureæ, quibus tingerentur vestes illæ subtiles. ἀμόργινα ἱμάτια, *amorginæ vestes*. Hinc quicquid purpureum & rubrum, dictum ἀμόργινον, *amorginum*. Inde & *coralium*, a rubro colore vocatum *mergan*, *almergan*, quod est ἀμόργινον *amorginum*. Quod similiter in Palæstina audit מרגלית ἀμόργινον, *purpureum*. Quod מרגלית alio sono etiam audit מרגלית ἀμόργινον, arabum ore consono. Omnia ab insula græca *Amorgo*. Andreas Bellunensis, in vocum arab. expositione: *Alargivan* secundum Ebenbitar est herba, cujus flos & folia sunt rubra valde, & tinctorum utuntur ea. Et res colorata colore rubeo dicitur habere colorem *alargivani*. Dapperus, f. 46. In dit eiland, *Amorgos*, nu *Murgos* of *Morgo*, was by d' ouden een seker slag van purpure veruwe, *amorgis* of *amorge*.

Perinde vero esto, num lini culmi & color ab insula *Amorgo*, an insula *Amorgus* ab illis

nomen acceperint. Quod posterius vero videtur similis, quod *ἀμοργή* & *ἀμοργίς*, herba purpurea, & linum nobile ad usum non faciant, nisi *δια τὸ ἀμέργειν* exprimendo. Et succus ex herba exprimendus purpureus, & calami frangendi ac premendi, ad linum subtile parandum: a quo artificio ac commercio nomen tandem insulæ subnatum, ficuti multæ insulæ a rebus in illa obviis nomen fortitæ.

Cum ergo ex colore rubro aut purpureo collegerint veteres judæi genus arboris *algummim*, judicarunt sagaciores fuisse כִּסְיָה; quod est ipsummet *הַטָּשׁ* scripturæ, utrumque *ὄξυάκανθα*, *spina acida*, *bresilum*, quod in occidente judæi & christiani aperte statuerunt, ut supra indicatum. Quamquam vero & hi, qui *algummim* dixere כִּסְיָה *csita*, *oxyacantham*, aberraverint a scopo, cum *algummim* aut *almuggim* Salomonis fuerint κοκκύμηλα, *prunorum ligna*, nobis hic abunde sufficit, arborem *oxyacantham* talmudicis innotuisse nomine כִּסְיָה uti apud scriptores sacros celebratur nomine *הַטָּשׁ* *ὄξυάκανθα*, quæ *spinæ acidæ generosa arbor*.

CAP. XIV.

גַּנָּה *ganna*, *ὄξυάκανθα*, *spina acida*, *bresilum*, Bileamo, in oraculo, Num.

24, 6.

Judæi, extra patriam errabundi, bonarum literarum expertes, uti ab historiæ & geogra-

graphiæ veteris cognitione longissime absunt, ita nec rerum naturalium illam habent curam, ut sacra majorum suorum hebraica scripta, in quibus pro eleganti oratoria dictione frequens illarum mentio, cognoscant. Vaga plerumque in omnibus illis conjectura, cum veterum exterorum autorum, *græcorum* præsertim, *physicorum* & *geographorum* studio destituantur. Non literæ illis curæ sed libræ.

In præsentī nostro *spinarum acidarum* argumento, pro illarum nominibus in codice hebraico obviis, videri possint illi cum Kimchio nobile illud arborum genus nomine *santali* observasse, quippe qui in Bileami oraculo, Num. 24, 6. סַנְטָלִים reddunt *santalum*. Quod si ergo *santalum* idem est, quod *bresilum*, aut species illius, *oxyacantha* a judæis inter præstantes Bileami arbores est observata. Ex judæis nacti interpretes christiani recentiores *santalum* suum, quod Bileamo vindicarunt. Ut propius ad Bileamum & illius arboretum accedamus, & nostram *oxyacantham* *bresilumve* in illo deprehendamus, necesse fuerit Bileami os observare curate. Edoctus ille vates ab asina sua facunda, Israeli non male sed bene esse in imperatis oraculis precandum, nutum illum observans, in auguria erupit Israeli faventissima. In propitiis his oraculis, pro arte dicendi, gloriam Israël effigiavit symbolis, & fortunam olim futuram sub regibus augustam ima-

imaginibus pinxit splendidis. In his fortunæ
israëliticæ simulacris sunt arbores procerae,
quibus parem dicit israelis gentem; sed & illa
sunt arborum genera, quæ nihil plebeji, sed
magnificum quodque & augustum, dignitate
ac utilitate sua referant. Ait ergo : כְּנָחִלִים
נָטַו כְּנָנוֹת עָלַי נָהָר כְּנָחִלִים נָטַע יְהוָה כְּאֲרָזִים
עָלַי מִיָּם : Græcum veterem inter judæos
audire interpretem Alexandrinum, superflu-
um & inane, qui nil habet nisi *valles*, & *hortos*,
& *tentoria*, in primis ordinibus, quorum nihil
prorsus in animo & oculis Bileami. *Judæi*,
ex bonarum literarum schola exules, *græcos bo-*
tanicos non consuluerant.

Par fatum veteris *latini*, qui vestigia judæi
præeuntis secure legit, in sylvis per *valles* iti-
dem oberrans, in *hortos* incultus commeans,
& ad *tentoria* rediens, folis *cedris* agnitis cum
græco contentus. Nostrum plerique, paulo
circumspectiores, aliquid *arboris nobilis* præter
cedros animadverterunt, *santalum*. Reddunt
totum illud Bileami theatrum : *ut valles exten-*
duntur, ut horti juxta flumen : ut santalos plan-
tavit eos Jehova, ut cedros juxta aquas. Hor-
sum & Schmidius Argentoratensis. Pro san-
talis Clerico placuerunt *costi* : *Torrentium instar*
porrecta sunt, & instar hortorum ad flumen : sunt
instar costorum, quos plantavit Jehova, instar ce-
drorum, quæ ad aquas censitæ sunt.

Sed follicitius arboretum illud splendidum, quocum israelis gentem comparat, lustrabimus, & singula arborum genera coram inspiciemus, in his & *oxyacantham*, bresilum, suo loco monstraturi. Præeant insignia ac decoramenta græca : καθότι ἐγκέφαλα , ἀ ἀνατιτάινονται, καθότι ὀξύκανθαι, παρὰ ῥέτρῳ, καθότι ἐλαίαι, ἀς ἀνεθήκεν ὑπάρχων, ὡς κέδροι παρὰ νάματα. *Sunt israelitæ ut palmæ quæ sunt procerae, ut oxyacanthæ apud fluvium, ut oleæ, quas plantavit deus, ut cedri apud aquas.* Ordine de singulis. נַחַלִּים *nchalim*, non sunt hoc loco κοιλάδες, *valles*, cum genera arborum comemorentur. Poterant in arborum serie admitti ἐλίκαι *salices*, quibus israelitæ cum castris suis dicantur similes, pro altitudine salicum & celsitudine gentis. Quomodo נַחַלִּים ἐλίκην alibi plus simplici vice designat. *Levit. 23, 40.* pro festi tabernaculorum celebritate inter ceteros frondes עֲרֵבֵי נַחַלִּים *ἑρπηκες ἡλικης, rami salicis*, ad tabernaculi structuram. Salices autem affurgere etiam in magnam proceritatem, *Salmasius* submonuit de *Homon c. 73. f. 97.* Nec ergo hoc gentis symbolum pro illius gloria excelsa inscitum foret. Sed videbitur Bileamus in hoc oraculo in nobiliora arborum genera collimasse pro comparatione illustriore. Erat autem palæstina clara *palmis*, Cum his igitur, in solo ac fundo Israelitico, pro fati secuturis, illos comparaverit gloriosius. Atqui arabibus *palmæ* audit

audit etiam נַחֲלָה. Golio est נַחֲלָה, נַחֲלָה, & נַחֲלָה *nahl*, *nachil* & *nachla*, *palma* eaque *tene-
ra*. Commune *palmae* ejusque adultæ nomen
est נַחֲלָה, quod est ex græco μυροβάλανος,
quod nomen commune est palmis & balsami
fruticibus, & μυροβάλανον est *glans* unguenta-
ria. Palmulis nomen Φοινικοβάλανος, uti pal-
ma dicitur Φοίνιξ. Sed idem etiam & arbori
& fructui nomen Φοίνιξ, *palma* arbor & *pal-
mula* fructus. Ex quo græco Φοίνιξ, pro *pal-
mula*, est hæbræorum נַחֲלָה *pannag*, ut ex græ-
co δαίκτηλος est hebræorum נַחֲלָה דאקקאל, quod
chaldæus pro נַחֲלָה exprimit. Quemadmo-
dum & latinum *palma*, est ex græco μυροβά-
λανος; & ipsummet balsamum, βάλαμον,
נַחֲלָה, & *balsami frutex* est μυροβάλανος fru-
tex. Unde porro ὀροβάλσαμον, *orobalsamum*,
succus balsami, arboris balsamiferæ. Esse au-
tem in voce μυροβάλανος, unde cetera nata
sunt, & μύρον, *unguentum*, & βάλανος, *glans*,
græca, græci ortus, nemo ambigit.

Sicuti proinde vox *palmae* adultæ est נַחֲלָה
non ex græco τεράγημα, quod inter bellaria,
cum nucibus, ficibus, apponerentur, ut
conjicit Salmasius, sed ex nativo μυροβάλανος;
Sicuti porro, altera voce, arbor & palmula,
vocatur Φοίνιξ, unde & hebræis נַחֲלָה; ita por-
ro in tertia *palmae* appellatione Bileami ora-
culo נַחֲלָה, origine græca, ἐγκέφαλα sunt,
palmae. Est in se hoc graecum nomen ἐγκε-

Φάλα character partis potioris palmae, κεφαλή, *caput*, aliis καρδιά, *cor*. Quae juvenis palmae pars summa, edulis est substantia; quoniam ergo rami ex hoc fastigio emergunt, vocatur ἐγκέφαλον Φοίνικος, *cerebrum palmae*, aliis *cor palmae*, ut & κεφάλιον. Unde & latinis audiit ex graeco ore *cephalio*, *cephalo*, recentioribus *ciphilio*. Ipsam palmae plantam dici *cephalionem*, quia ea parte trunci, qua caput est, seritur & plantatur palma, monet Salmasius, Ex. Plin. f. 933. Cum ergo & graecis & arabibus ἐγκέφαλον, نخل *nachl*, notet *palmam*, ratione data, ex culmine palmae eduli velut cerebro, merito in Bileami oraculo agnoscimus palmas, qui gentem israeliticam cum palma compareret, eaque tenella, quae assurgat sensim sensimque altius. Quae, pro Bileami scopo, comparatio cum nobilissima apud Palaestinos arbore, palma, affectui Bileami, & dignitati israeliticae gentis praeclare congruit. In majorem appellationis auctoritatem & lucem, audiendus Rajus f. 1353. Pars illa in vertice palmae tenera & medullosa, ἐγκέφαλος, i. *cerebrum*, Theophrasto dicta, Dioscoridi improprie, ἐγκαρδιον πρέμνυς, i. *medulla trunci*, nihil aliud est, quam *gemma grandis*. Inde enim Theophrasto ipso dicente, & folia & fructus exeunt, eamque si quis auferat, sterilescit arbor, & brevi ac cito interit. Galenus quoque ἐγκέφαλον tenerum germen appellat, quod e summa ipsa planta produci-

tur.

tur. Hanc partem esculentam esse multis veterum testimoniis constat. Xenoph. l. 2. Exp. Cyri, Milites primum eo in loco palmarum cerebrum esitarunt, omnibus, cui detractum id fuisset, exarescentibus. Galenus etiam eam citra famem a nonnullis esitari commemorat. Et Nicander in Georgicis ἀσπασον ἔδεσμα ἐγκέφαλον, illam vocat. Sic לַחֲמֵץ, ἐγκέφαλον, palmae planta aut germen, florentium israelitarum symbolum nobile.

Palmarum decor ex proceritate commendatur a Bileamo, in Israëliticæ gentis altius magis magisque assurgentis & assurrecturæ honorem; לַחֲמֵץ pro לַחֲמֵץ לַחֲמֵץ quæ palmæ attolluntur, ἀνατιτάνονται, extenduntur in altum. Quæ comparatio Israëlis cum assurgentibus palmis multo est dignior ac honorificentior, quam cum salicibus, atiam altis & vel altissimis. לַחֲמֵץ in his non est φυτεύειν plantare, sed τανύειν, τιτάνειν, tendere, ἀνατιτάνειν, sursum attollere. Quam cum palmis comparationem israelis amœnam & perelegantem, celsa gente dignam, extollit pari usu & psalmi 92, 13-
autor: *Iustus ut palma floret, Israel contendit cum palma assurgendi nisu.*

Succedit in Bileami panegyrico concisissimmo לַחֲמֵץ καὶ θάπες ὀξύανθαι, ut oxyacanthæ, spinæ acidæ, bresila. Qui veterum & recentiorum in לַחֲמֵץ κήπος, hortos & paradisos commendant, non attendunt scopum Bileami, qui

altis & magnis iisque nobilibus assimilat Israëlem arboribus, quorsum non faciunt horti, humiles, & vel fragrantissimorum aromatum. Gloria Israëlis altior; qualem auguratur vates, Israëli favens. Cum horti hic apud Bileamum non valeant, cum celsas arbores sistat pro Israëlis imaginibus, in גַּן conspicui poterat πεύκη *picea, fichten*. Quæ arbor procera. Poterat tamen & pro arborum spectaculo afferri arbum גַּן & גַּנָּה in plurali, *ganna & gannath, hortus, horti arboribus confiti, specialiter palmetum*, Golio, f. 537. Quomodo compararet Bileamus Israëlem cum *palmis* & cum *palmetis*, pro magno Israëlitarum numero. Sed idem arboris genus repeti, etsi majori numero, non respondet sequentibus symbolis novarum semper arborum. Picea accederet propius, pro altitudinis imagine, & gloriæ specie. Sed & hæc arbor pro Bileami consilio non satis nobilis. Augustior comparatio cum *oxyacantha* palæstinæ, quæ alio sono שִׁטָּה *schitta*, hic a Bileamo aramæo appelletur גַּן. *ganna* pro pleno ὀξύανθα, *oxyacantha*. Illustrior hæc Israëlis figura ex nobilissimarum arborum genere, ut palmis succedant bresila. His respondet & fundus, locus irriguus, quem bresilo vindicant botanici, non solum aridum, עַל נָהָר *apud flumen*, pro humido solo.

Tertium spectabile arborum genus, אֶרְבֵּי לֵחִי, respuit *tentoria* interpretum communia. *Santala*

santalum judæorum & christianorum, vel & *aloës* ξυλαλόαι, seu *agallocha*, aliquem ex arborum nobilium generibus colorem referrent. Sed Bileami mens non in odoratas aromaticas arbores fertur, verum in altas & spectabiles. Poterant acciri ἐλάται *abietes*, piceis affines, sed pari cum picies fato. Exprimunt Bileami in israelitarum excomio genium & scopum exactius & concinnius ἐλαίαι, *olea*. Dabimus Salmasio industriam, agallochum, aloes arborem, subingerendi. Nobis arrident oleæ. Pretium oleis addit vates יהיה עץו *quas plantavit deus*, qui character ex deo dignitatis ac magnitudinis, ut sit israel instar *olearum* divina providentia constitutus & erectus. Quae admirabilis israeliticae gentis commendatio, ab excellenti arborum genere, uti quodvis excellens divino characterē insignitum.

Ultimum arborum generosarum genus, pro israelis simulacris *cedri*. יָדָן κέδρος, *cedrus*, prioribus arboribus non cedit, dignitate venerabili. Et his israel similis. Et cedri gaudeant *aquis* & fundo irriguo, uti addit vates, qui *ad aquas*, ubi luxurient.

Sicut in יְהוָהוּלָא quæfiverunt *santala*, & aloes, qui arbores peregrinas attenderunt in Bileami oratione excomiastica, ita & יְהוָהוּלָא eodem referunt. Veruntamen, uti יְהוָהוּלָא ἐλαίαι *olea*, ita יְהוָהוּלָא ἐλαια, *olea*, videri poterant,

terant, sed tamen in unguentis תִּלְתַּן אֵלֶּה aloe, singulare est.

Prov. 7, 17. femina libidinosa, insatiabilis vetitae cupidinis, juvenem intemperantem sic compellare fertur : ἐνείψα σκίμποδα με σμύρνη, καὶ αἰλὴ, καὶ κινναμώμῳ, irrigavi cubile meum myrrha, oleo myrrhino, (quæ myrrha stilla arboris odoriferae, arabiae felicitis, Cant. 4, 14.) ὁ aloe, (& aloe odorifera alta felicitis arabiae arbor, cujus lignum ad suffitum & fragrantia olea adhibitum) ὁ cinnamomo, pro olei fragrantia. Neque תִּלְתַּן hic plurale, sed singulare femininum.

Pf. 45, 9. Σμύρνη, καὶ αἰλὴ (ξύλαλόη) καὶ κασία ἐν ὑφαντοῖς σου, myrrha, oleum myrrhinum, & aloe, oleum aloe ad fragrantiam tinctum, et casia, oleum & hoc fragranti aromate imbutum, in vestibus tuis.

Cant. 4, 14. Celebraverat autor odorem fragrantem vestium sponsæ, v. 12. horti dein fructus nobiliores commendaverat, quibuscum sponsæ sodales & genus compararet, cyprios & nardos: posthæc: תְּבַרְכֵּן מִן הַיָּרְדֵּן וְכֹסֶם מִן הַיָּרְדֵּן : תְּבַרְכֵּן מִן הַיָּרְדֵּן וְכֹסֶם מִן הַיָּרְדֵּן : καὶ κρόκον, κάρνη, (κάλανος) καὶ κιννάμωμον, μεθ' ὅλων ξύλων λιβανωτῶν, σμύρνης καὶ αἰλῆς (ξύλαλόης, ἀγαλλόχης) μεθ' ὅλων ἀρίστων τῶν εὐόσμων, nardus & crocum, (in viridariis,) canna, (calamus odoratus) ὁ cinnamomum (juncus odoratus) cum omni-
bus

bus arboribus thuris, myrrhæ & aloes, cum omni-
bus præstantissimis odoriferis. Excelsæ arabum
thuriferæ arbores, in quibus myrrhæ, quæ
odoriferam fundunt myrrham. Par progenies
arabum, calamus odoratus, & cinnamomi jun-
cus fragrans, Diodoro Siculo lib. 3. f. 179. κα-
τὰ τὴν μεσόγειον ὑπάρχουσι δρυμοὶ συνηρηθεῖς,
καθ' ὃς ἐστὶ δένδρα μεγάλα λιβανωτὴ καὶ σμύρνης.
Πρὸς δὲ τέτοις φοῖνικος καὶ καλάμῃ καὶ κινναμώμῃ,
καὶ τῶν ἄλλων τῶν τέτοις ὁμοίαν ἐχόντων τὴν εὐω-
δίαν, in mediterraneis saltus opaci existunt, inque
his celsæ arbores thuris & myrrhæ. Præterea pal-
mæ, calamus & cinnamomum, & alia quæ similis
sunt suavicolentiæ. Ut sunt apud Sabæos, jux-
ta Agatharchidem δένδρα ἡλίβατα σμύρνης,
celsæ arbores myrrhæ, ita & aloes sunt arbores.
Quia & herba est ἀλόη, aloë, ideo discriminis
gratia arbor hæc nobilis audit & ξυλαλόη, ar-
borea aloë; ex quo græco ξυλαλόη, mutato sono
evasit ἀγαλλοχον, quod & arabiam incolit.
Differunt autem myrrhæ & aloë, ut sunt arbo-
res, a myrrhæ & aloë ut sunt succi ex herbis
expressi, quibus nomen simile datum, de
quibus medici. In N. T. σμύρνη καὶ ἀλόη un-
guenta sunt, exguttis arboris myrrhæ & lignis
aloes vel xylaloes vel agallochi, quibus un-
guentum tinctum.

Confido totus, gratam & acceptam fore no-
stris & posteris. opellam & hanc, pro pan-
denda via ad difficillima quævis & hæctenus
igno-

ignota fontium hebraicorum momenta, in rebus etiam vegetabilibus. Hæc viridaria aliquid suaveolentis aromatis referent, cum myrrha & aloe. Græcia in omnibus pro via aperta ad obscurissimos quosque hebraici oris vetusti characteres. Non tantopere culti autores græci, geographi, historici, phyci, citra quos frustra quæsitæ peregrinarum hebraicarum vocum nativæ significationes. Consulantur sollicitius impofterum, nec erit vel vocula, inexplicabilis vulgo credita, in in-tempesta nocte, quæ non in medio meridie sit posita. Nobis abunde sufficit aper- tam & planam monstrasse semitam, quam in- eant, sine scopulis & sine salebris, quibus animus est, reconditam vocum omnium vim penetrare. Luminis fulgor oculos perstringet illorum, qui Mosis & prophetarum oracula, arduis & sublimibus, vel inauditis passim vo- cibus contexta, curate audire cupiunt, pro exoticis domestica omnia apertis oculis con- templaturi.

CAP. XV.

Differentia magna inter frutices, שֵׁטֶף
ὄξυάκανθα, & שֵׁטֶף ὄξυμυρσίνη; cognatio in-
ter שֵׁטֶף ἀκάνθος, & שֵׁטֶף ac שֵׁטֶף
ὄξυακάνθινος.

NEfas prorsus præterire fruticem שֵׁטֶף, de
qua fabulæ judæorum hebetes sine acie.
Est

Est ex græco ὄξυμυρσίνη, quæ & absolute μυρσίνη, *acuta myrtus, sylvestris myrtus*, distincta a myrto hortensi. Cujus acutæ myrti lignum admodum durum, ad tela aliaque instrumenta adhiberi solitum, poëtis etiam celebrantibus. Epitheton ὄξυς hic *acutum*. Uti in priori oxyacantha ὄξυς erat *acerbum, acidum*, significatione plane diversa. שִׁתְּ אֶכָאנְדוֹס est, *spina*. Et שִׁתְּ in Bileami oraculo in Moabitas, est *nomen regionis & gentis, urbis laudatæ* אֶכָאנְדוֹס *Abilæ oxyacantharum*; uti regionum & incolarum nomina a sedibus ac urbibus nonnihil diversa. מִדְבָּה, *Medabe*, urbs, מִדְּיָן *Midjan* gens & regio, Μηδαβηνός, *Medabenus*. Ita שִׁתְּ & שִׁתְּ nomina incolarum terræ & regionis urbis Abilæ ὄξυακαανθῶν, *Abilenses in oxyacanthis*, in Peræa. Uti פִּסְגָּה *urbs Perææ*, צִפְיִם *Pisgenses*. כַּרְמֶל *carmel*, mons & urbs in Juda australi, עֲמָלֵק *amalek*, gens ejus & regio, *carmelita*.

CAP. XVI.

Differunt etiam a שִׁתְּ אֶכָאנְדוֹס, *spina acida*, קָרְן זָאֵנְדִיוֹן, *lappa*, & קָרְן אֶכָאנְדוֹן *dumetum*.

EX vocum quadam affinitate, pro dilucido rerum discrimine, vel digito tangi sine periculo possunt *aculeata* plura.

קָרְן זָאֵנְדִיוֹן est, *Xanthium, lappa, kletten*, herba vulgo nota, quam vestes videantur metuere. Es. 32, 13. קָרְן זָאֵנְדִיוֹן, ὄξυμυρσίνη, ἀνατελεῖ, *lappa, acuta myrtus, crescet*. Gen. 3, 18. קָרְן זָאֵנְדִיוֹן καὶ τριβόλος

βολος ἐξανθήσει, *lappam & tribulum, klette und wegdiestel, proferet tibi terra.*

רָחֵק אֲכַנְתָּוּ, *dumetum. Mich. 7, 4. טוֹב*

רָחֵק אֲגַדֹּס עֵינָיו כַּדֹּתֵי אֲכַנְתָּוּ *optimus illorum, ut videri velit, est instar dumeti.*

רָחֵק סְכָוֹל, *ex ὄξυ κᾶλον, acutum lignum, acuta palus. Mich. 7, 4. רָחֵק מִרְחֵק ὁξὺς μᾶλλον סְכָוֹל, rectius, ut haberi vult, plus quam acuta palus est.*

Prov. 15, 19. רָחֵק כַּמִּסְכָּה אֶצֶל רֶגֶל גֵּיבֹס חֹלָאִים *καὶ θάπρεσ σκῶλος ἀκανθῶνος via pigri instar acutæ pali dumeti.*

רָחֵק חַסְהִיָּה, *cuspides. Num. 33, 55. Erunt residui Cananæorum, quos non deleveritis,*

רָחֵק בְּעֵינֵינוּ וּלְצַנִּינֵינוּ *בְּצַדֵּינוּ*

εἰς χασήρια ἀπέναντι ὑμῶν, καὶ εἰς ἀκοντίσματα ἐπὶ κλίτεσιν ὑμῶν, in cuspides ante vos, (ut in faci-

em ifraëlitarum cuspides vertant Cananæi) & in tela in lateribus vestris, (circa vos, ut vos ab omni latere ferro impetant.)

Quare animose illis obviam eundum. רָחֵק חַסְהִיָּה, cuspides. Job. 40, 31.

עוֹר בְּשׂוֹת עוֹר לִי לֵי לִימָנַיִם חַסְהִיָּהִים חָרַב אֹתָם; num vulneres cuspidibus corpus ejus? delphini.

וְשֵׁן רָחֵק רָחֵק וְשֵׁן רָחֵק καὶ ἐπὶ ξυῆλη ἰχθύων κεάας αὐτὰ; & cultello piscium caput ejus? num delphinum in culina feces, ut pisces

minores a coquis fecantur Non scindes, quem nec capere potueris, viribus tuis majorem. Et

Helmstädiensem philologiam intactam relin-

ques. Ser. in ac. Jul. a. 1726. die 26. Nov. natali sexagesimo septimo.

klein

4. 2

opium

et

in

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

βολος ἐξανθήσει, *lappam & tribulum, klette und wegdieftel, proferet tibi terra.*

קִרְחָאֵקֵאנְתָּוֶן, *dumetum. Mich. 7, 4. קִרְחָאֵקֵאנְתָּוֶן* ἀγαθὸς ἐκείνων καθότι ἀκαθῶν *optimus illorum, ut videri velit, est instar dumeti.*

קִרְחָאֵקֵאנְתָּוֶן, *ex ὀξύ καλόν, acutum lignum, acuta palus. Mich. 7, 4. קִרְחָאֵקֵאנְתָּוֶן* ὀξύθὸς μάλ-
λον σκῶλος, *rectius, ut haberi vult, plus quam a-
cuta palus est.*

Prov. 15, 19. קִרְחָאֵקֵאנְתָּוֶן *γριβος χο-*
λαίς καθάπερ σκῶλος ἀκαθῶνος *via pigri instar*
acuta pali dumeti.

קִרְחָאֵקֵאנְתָּוֶן, *cuspides. Num. 33, 55. Erunt*
residui Cananæorum, quos non deleveritis,
קִרְחָאֵקֵאנְתָּוֶן בְּעֵינֵינוּ וְלִצְנֵינוּ

eis χατήρια ἀπέναντι ὑμῶν, καὶ εἰς ἀκοντίσματα
ἐπὶ κλίτεσιν ὑμῶν, in cuspides ante vos, (ut in faci-
em ifraëlitarum cuspides vertant Cananæi) & in

tela in lateribus vestris, (circa vos, ut vos ab o-
mni latere ferro impetant.) Quare animose il-
lis obviam eundum. קִרְחָאֵקֵאנְתָּוֶן *cuspides. Job.*

40, 31. קִרְחָאֵקֵאנְתָּוֶן בְּשִׁבּוֹת עוֹרָו *λυμανεῖς χατηρίοις*
χερὲν αὐτῶν; num vulneres cuspidibus corpus ejus?
delphini. קִרְחָאֵקֵאנְתָּוֶן בְּשִׁבּוֹת עוֹרָו *καὶ ἐπὶ ξυή-*

λη ἰχθύων κράας αὐτῶν; & cultello piscium caput
ejus? num delphinum in culina feces, ut pisces
minores a coquis secantur Non scindes, quem

nec capere potueris, viribus tuis majorem. Et
Helmstädiensem philologiam intactam relin-
ques. Ser. in ac. Jul. a. 1726. die 26. Nov.

natali sexagesimo septimo.

7. 4. 2

7. 4. 2

7. 4. 2

7. 4. 2

7. 4. 2

7. 4. 2

7. 4. 2

7. 4. 2

7. 4. 2

7. 4. 2

7. 4. 2

7. 4. 2

7. 4. 2

7. 4. 2

7. 4. 2

7. 4. 2

7. 4. 2

7. 4. 2

7. 4. 2

7. 4. 2

7. 4. 2

7. 4. 2

7. 4. 2

7. 4. 2

7. 4. 2

7. 4. 2

7. 4. 2

7. 4. 2

7. 4. 2

7. 4. 2

7. 4. 2

7. 4. 2

7. 4. 2

7. 4. 2

βολος ἐξανθήσει, *lappam* & *tribulum*, *klette* und *wegdiestel*, *proferet tibi terra*.

קִרְיָאֵכָאנְתָּוֹן, *dumetum*. Mich. 7, 4. קִרְיָאֵכָאנְתָּוֹן אֲגָדוֹס עֵכֶינֹוֹן כִּאֲדוֹתִי אֵכָאנְתָּוֹן *optimus illorum*, *ut videri velit*, *est instar dumeti*.

קִרְיָאֵכָאנְתָּוֹן, *ex* ὀξύ κᾶλον, *acutum lignum*, *acuta palus*. Mich. 7, 4. קִרְיָאֵכָאנְתָּוֹן אֲגָדוֹס מֵאֵלֹן שְׁכֹוֹל, *rectius*, *ut haberi vult*, *plus quam acuta palus est*.

Prov. 15, 19. קִרְיָאֵכָאנְתָּוֹן אֲגָדוֹס מֵאֵלֹן שְׁכֹוֹל, *via pigrum instar acuta pali dumeti*.

קִרְיָאֵכָאנְתָּוֹן, *cuspides*. Num. 33, 55. Erunt residui Cananæorum, quos non deleveritis, קִרְיָאֵכָאנְתָּוֹן אֲגָדוֹס מֵאֵלֹן שְׁכֹוֹל, *in cuspides ante vos*, (*ut in faciem israhelitarum cuspides vertant Cananæi*) & *in tela in lateribus vestris*, (*circa vos, ut vos ab omni latere ferro impetant*.) Quare animose illis obviam eundum. קִרְיָאֵכָאנְתָּוֹן, *cuspides*. Job. 40, 31. קִרְיָאֵכָאנְתָּוֹן אֲגָדוֹס מֵאֵלֹן שְׁכֹוֹל, *num vulneres cuspibus corpus ejus?* delphini. קִרְיָאֵכָאנְתָּוֹן אֲגָדוֹס מֵאֵלֹן שְׁכֹוֹל, *et* ἐπὶ ξυήλη ἰχθύων κῆρας αὐτῶν; & *culterello piscium caput ejus?* *num delphinum in culina feces, ut pisces minores a coquis fecantur* Non scindes, quem nec capere potueris, viribus tuis majorem. Et Helmstädiensem philologiam intactam relinques. Ser. in ac. Jul. a. 1726. die $\frac{26}{15}$. Nov. natali sexagesimo septimo.

ἀκανθῆσαι, lappam & tribulum, klei
stel, proferet tibi terra.
ἀκανθῶν, dumetum. Mich. 7, 4
γαθὸς ἐκείνων καθότι ἀκανθῶν ὅτι
ut videri velit, est instar dumeti.
σκάλος, ex ὀξύ καλον, acutum
us. Mich. 7, 4. מַסְכָּה מִן הָאֵשׁ
8, rectus, ut haberi vult, plus
est.
15, 19. דרך אצל כמסכת חרק
ἀπὲρ σκάλος ἀκανθῶν
dumeti.
χασηγία, cuspides. Num. 33, 55
nanæorum, quos non delectat
דְּנִינִים וְדְנִינִים
ἀπέναντι ὑμῶν, καὶ εἰς ἀπέναντι
ὑμῶν, in cuspides ante vos, (ut
rum cuspides vertant Canaan
bus vestris, (circa vos, ut vos
erro impetant.) Quare
undum. כִּשְׁחַשְׁהָא
בְּשִׁבּוֹת מַלְאָכָיו לִי לְמַעַן
vulneres cuspidibus
וְכַלְצֵל דְּנִינִים
ίας αὐτῶν; & cultello
lphinum in culina feces
uis secantur Non scindes
otueris, viribus tuis majorem
em philologiam intactam
n ac. Jul. a. 1726. die 11. No
ali sexagesimo septimo.

βολος ἐξανθήσει, lappam & tribulum, klette und
wegdieftel, proferet tibi terra.

טובים ἀκανθών, *dumetum*. Mich. 7, 4. כְּחֶרֶק
 ἀγαθὸς ἐκείνων καὶ ὅτι ἀκανθών *optimus il-*
lorum, ut videri velit, est instar dumeti.

פֶּסֶל סְכָוֶל, ex ὀξύ κᾶλον, *acutum lignum*,
acuta palus. Mich. 7, 4. פֶּסֶל מִצֵּי ὀξυθὸς μᾶλ-
 λον סְכָוֶל, *rectius*, ut haberi vult, *plus quam a-*
cuta palus est.

Prov. 15, 19. **רֶרֶךְ אֶצֶל כַּמְסַכַּת חֶרֶק** *λεῖβος ὁλο-
λαίῃς καὶ θάπες σκῶλος ἀκανθῶνος* *via pigrī instar
acutæ pali dumetī.*

שְׂכִימֵי חָאֶשְׁהִיָּא, *cuspides*. Num. 33, 55. Erunt
 residui Cananæorum, quos non deleveritis,
 שְׂכִימֵי בְעֵינֵיכֶם וּלְצַנִּינֵיכֶם בְּצַדֵּיכֶם
 εἰς χαῖτηρια ἀπέναντι ὑμῶν, καὶ εἰς ἀκιντίσματα
 ἐπὶ κλίτεσιν ὑμῶν, *in cuspides ante vos*, (ut in faci-
 em ifraëlitarum cuspides vertant Cananæi) ὅτι
 tela in lateribus vestris, (circa vos, ut vos ab o-
 mnī latere ferro impetant.) Quare animose il-
 lis obviam eundum. שְׂכִימֵי חָאֶשְׁהִיָּא, *cuspides*. Job.
 40, 31. עֵי לִי לֹא מָלָא בְּשִׁכּוֹת עֵינָיו
 χεῖρ αὐτοῦ; num vulneres cuspidibus corpus ejus?
 delphini. וְבַצֵּל צֶלֶל דְּגִים רַחֵם וְעַל זֵיט
 λη ἰχθύων κράας αὐτοῦ; ὅτι cultello piscium caput
 ejus? num delphinum in culina feces, ut pisces
 minores a coquis secantur Non scindes, quem
 nec capere potueris, viribus tuis majorem. Et
 Helmstädiensem philologiam intactam relin-
 ques. Scr. in ac. Jul. a. 1726. die $\frac{26}{15}$. Nov.
 natali sexagesimo septimo.

ζανθήσει, lappam & tribulum, kleu
stel, proferet tibi terra.

ακανθών, dumetum. Mich. 7, 4

γαθός εκείνων καὶ ὅτι ἀκαθὰν
ut videri velit, est instar dumeti.

σκόλος, ex ὅζῳ καλόν, acutum
lus. Mich. 7, 4. כמסכה כד

8, rectius, ut haberi vult, plus
s est.

15, 19. דרך אצל כמסכת חרק
ἀπὸ σκόλος ἀκανθῶνος

dumeti.

χασηγία, cuspides. Num. 33, 55

nanæorum, quos non deleat

וְעֵינֵינוּ וְצִנִּינֵינוּ

ἀπέναντι ὑμῶν, καὶ εἰς ἀκ-

ὑμῶν, in cuspides ante vos, (ut

rum cuspides vertant Canaan

ibus vestris, (circa vos, ut vos

ferro impetant.) Quare am-

undum. כִּשְׁחַשְׁהָא

בשכות בתמלה לוי לומא

um vulneres cuspidibus

וְכַדְרָצֵל דְּגִים וְכַדְרָצֵל

ίας αὐτῶν; & cultello pila-

lphinum in culina feces

uis secantur Non scindes

otueris, viribus tuis majores

em philologiam intactam

in ac. Jul. a. 1726. die 11. No-

ali sexagesimo septimo.

βολος ἐξανθήσει, *lappam* & *tribulum*, *klette* und *wegdiestel*, *proferet tibi terra*.

קִרְקָא אֶכְאֻנְתָּוּ, *dumetum*. Mich. 7, 4. קִרְקָא אֶגָּאֻסִּים עֵקֶינָם כַּאֲשֶׁר אֶכְאֻנְתָּוּ *optimus illorum*, ut *videri velit*, *est instar dumeti*.

קִרְקָא סְכָוֹל, *ex óxú kálon*, *acutum lignum*, *acuta palus*. Mich. 7, 4. קִרְקָא רַחֵם אֶת־הַסְכָּוֹל *óxú* μᾶλλον *σκῶλος*, *rectius*, ut *haberi vult*, *plus quam acuta palus est*.

Prov. 15, 19. קִרְקָא כַּמְסַכָּתָא רַחֵם רַחֵם *γριβος* χαλαίς καὶ ἀπὲρ σκῶλος ἀκωνθῶνος *via pigri instar acuta pali dumeti*.

סְכָוִים חֲסִיָּהִים, *cuspides*. Num. 33, 55. Erunt residui Canaanæorum, quos non deleveritis, סְכָוִים בְּעֵינֵינוּ וְחֲסִיָּהִים בְּצִדֵּינוּ *eis* χατήρια ἀπέναντι ὑμῶν, καὶ *eis* ἀκοντίσματα ἐπὶ κλίτεσιν ὑμῶν, *in cuspides ante vos*, (ut *in faciem israëlitarum cuspides vertant Cananæi*) & *in tela in lateribus vestris*, (circa vos, ut vos ab omni latere ferro impetant.) Quare animose illis obviam eundum. סְכָוִים חֲסִיָּהִים, *cuspides*. Job. 40, 31. עוֹרָא בְּשַׁבָּתָא לֵי לִימָנִים חֲסִיָּהִים חֲסִיָּהִים אֵינֶנּוּ; *num vulneres cuspidibus corpus ejus?* *delphini*. וְשִׁנֵּי רִגְלֵי וְכַלְכָּלָא *καὶ ἐπὶ ζυγῶν* ἰχθύων κῆρας αὐτῶν; & *cultello piscium caput ejus?* *num delphinum in culina feces*, ut *pisces minores a coquis fecantur* Non *scindes*, quem *nec capere potueris*, *viribus tuis majorem*. Et *Helmstädiensem philologiam intactam relinques*. Ser. in ac. Jul. a. 1726. die $\frac{26}{15}$. Nov. natali sexagesimo septimo.

ζανθήσει, lappam & tribulum, kleu
stel, proferet tibi terra.

ακανθών, dumetum. Mich. 7, 4

εγείναι καὶ ὅτι ἀκαθάρτου
ut videri velit, est instar dumeti.

σκόλος, ex ὅζῳ καλόν, acutum
lus. Mich. 7, 4. כמסכה

8, rectius, ut haberi vult, plus
s est.

15, 19. אצל כמסכת חרק
ἀπὲρ σκόλος ἀκανθῶνος

dumeti.

χασηγία, cuspides. Num. 33, 55

nanæorum, quos non debent

בעיניכם ורצניכם

ἀπέναντι ὑμῶν, καὶ εἰς ἀκ-

ὑμῶν, in cuspides ante vos, (ut

rum cuspides vertant Canani-

ibus vestris, (circa vos, ut vos

ferro impetant.) Quare

undum. כחש חשגה

בשכות תמלח בלוי

um vulneres cuspidibus

והרצל רגליכם

ίας αὐτῶν; & cultello pili-

lphinum in culina feces

uis secantur Non scindes

otueris, viribus tuis majores

em philologiam intactam

in ac. Jul. a. 1726. die 15. No-

ali sexagesimo septimo.

βολος ἐξανθήσει, *lappam & tribulum, klette und wegdiestel, proferet tibi terra.*

קִרְיָאֵאנְתֹון, *dumetum. Mich. 7, 4. קִרְיָאֵאנְתֹון* ἀγαθὸς ἐκείνων καθότι ἀκαθῶν *optimus illorum, ut videri velit, est instar dumeti.*

קִרְיָאֵאנְתֹון σκῶλος, *ex ὀξύ καλόν, acutum lignum, acuta palus. Mich. 7, 4. קִרְיָאֵאנְתֹון* ὀξύς μάλ-
λον σκῶλος, *rectius, ut haberi vult, plus quam a-*
cuta palus est.

Prov. 15, 19. קִרְיָאֵאנְתֹון כַּמְסַכֵּת לַדֶּבֶר *γριβος χο-*
λαίς καθάπερ σκῶλος ἀκανθῶνος via pigri instar
acuta pali dumeti.

קִרְיָאֵאנְתֹון χασηρία, *cuspides. Num. 33, 55. Erunt*
residui Cananæorum, quos non deleveritis,
קִרְיָאֵאנְתֹון בצדקתם קִרְיָאֵאנְתֹון
eis χασηρία ἀπέναντι ὑμῶν, καὶ εἰς ἀκιντίσματα
ἐπὶ κλίτεσιν ὑμῶν, in cuspides ante vos, (ut in faci-
em israëlitarum cuspides vertant Cananæi) & in
tela in lateribus vestris, (circa vos, ut vos ab o-
mni latere ferro impetant.) Quare animose il-
lis obviam eundum. קִרְיָאֵאנְתֹון χασηρία, *cuspides. Job.*
40, 31. קִרְיָאֵאנְתֹון במלתו עורו εἰ λυμανεῖς χασηρίοις
χερὲν αὐτῶ; num vulneres cuspidibus corpus ejus?
delphini. קִרְיָאֵאנְתֹון רגל רגל *καὶ ἐπὶ ξυή-*
λη ἰχθύων κράας αὐτῶ; & cultello piscium caput
ejus? num delphinum in culina feces, ut pisces
minores a coquis secantur Non scindes, quem
nec capere potueris, viribus tuis majorem. Et
Helmstädiensem philologiam intactam relin-
ques. Ser. in ac. Jul. a. 1726. die 26. Nov.
natali sexagesimo septimo.

βολος ἐξανθήσει, *lappam & tribulum, klette und wegdiestel, proferet tibi terra.*

קִרְקָא אֶכְאַנְתָּוֹן, *dumetum. Mich. 7, 4. קִרְקָא אֶגְאַתָּוֹן* ἐκεῖνων καθότι ἀκαθῶν *optimus illorum, ut videri velit, est instar dumeti.*

קִרְקָא סְכָוֹלוֹס, *ex ὀξύ καλον, acutum lignum, acuta palus. Mich. 7, 4. קִרְקָא סְכָוֹלוֹס* ὀξύθους μάλ-
λον σκῶλος, *rectius, ut haberi vult, plus quam a-*
cuta palus est.

Prov. 15, 19. קִרְקָא כְּמִסְכַּת רֶגֶל רֵיִשׁוֹס *χα-*
λαῖς καθάπερ σκῶλος ἀκανθῶνος *via pigri instar*
acuta pali dumeti.

קִרְקָא חַסְהֵיָא, *cuspides. Num. 33, 55. Erunt*
residui Cananæorum, quos non deleveritis,
קִרְקָא בְּעֵינֵינוּ וְלִצְנֵינוּ *קִרְקָא בְּצִדֵינוּ*
eis χασηῖα ἀπέναντι ὑμῶν, καὶ εἰς ἀκυντίσματα
ἐπὶ κλίτεσιν ὑμῶν, in cuspides ante vos, (ut in faci-
em israëlitarum cuspides vertant Cananæi) & in
tela in lateribus vestris, (circa vos, ut vos ab o-
mnī latere ferro impetant.) Quare animose il-
lis obviam eundum. קִרְקָא חַסְהֵיָא, cuspides. Job.
40, 31. עֵינֵינוּ בְּשִׁבּוֹת עֵינֵינוּ *ἐν λυμανεῖς χασηῖοις*
χεῖρ αὐτῆς; num vulneres cuspidibus corpus ejus?
קִרְקָא חַסְהֵיָא *καὶ ἐπὶ ξυή-*
λη ἰχθύων κείρας αὐτῆς; & cultello piscium caput
ejus? num delphinum in culina feces, ut pisces
minores a coquis secantur Non scindes, quem
nec capere potueris, viribus tuis majorem. Et
Helmstädiensem philologiam intactam relin-
ques. Ser. in ac. Jul. a. 1726. die 26. Nov.
natali sexagesimo septimo.

βολος ἐξανθήσει, *lappam & tribulum, klette und wegdiestel, proferet tibi terra.*

קִרְקָא אֶכְאַנְדֹּון, *dumetum. Mich. 7, 4. כִּרְקָא אֶגֶאֶדֹּס ἐκεῖνων καθότι ἀκαθῶν optimus illorum, ut videri velit, est instar dumeti.*

קִרְקָא סְכָוֹלֹס, *ex ὀξύ καλον, acutum lignum, acuta palus. Mich. 7, 4. קִרְקָא סְכָוֹלֹס ὀξύθῳς μάλ- λον σκῶλ, rectius, ut haberi vult, plus quam a- cuta palus est.*

Prov. 15, 19. קִרְקָא כִּמְסַכַּת לֶרֶךְ רֵיבֹס חֹלָאִים כְּחָאֶפֶס סְכָוֹלֹס אֶכְאַנְדֹּוןֹס *via pigri instar acuta pali dumeti.*

סְכָוֹלֹס חֹאֶסְהִיָּא, *cuspides. Num. 33, 55. Erunt residui Cananæorum, quos non deleveritis, סְכָוֹלֹס חֹאֶסְהִיָּא בְּעֵינֵינוּ וְלִפְנֵינוּ בְּצִוְיָנוּ* εἰς χατήρια ἀπέναντι ὑμῶν, καὶ εἰς ἀκυντίσματα ἐπὶ κλίτεσιν ὑμῶν, *in cuspides ante vos, (ut in faci- em israëlitarum cuspides vertant Cananæi) & in tela in lateribus vestris, (circa vos, ut vos ab o- mni latere ferro impetant.) Quare animose il- lis obviam eundum. סְכָוֹלֹס חֹאֶסְהִיָּא, cuspides. Job. 40, 31. עֵרָו עֵרָו בְּשֹׁבֹתַי לֵי לִימָאנֵיִס חֹאֶסְהִיָּאִיס* χερσὶν αὐτῶν; *num vulneres cuspidibus corpus ejus? delphini. וְכַלְכַּל רִגְלֵי וְכַלְכַּל רִגְלֵי* καὶ ἐπὶ ζυγ- λῇ ἰχθύων κράας αὐτῶν; *& cultello piscium caput ejus? num delphinum in culina feces, ut pisces minores a coquis fecantur Non scindes, quem nec capere potueris, viribus tuis majorem. Et Helmstädiensem philologiam intactam relin- ques. Scr. in ac. Jul. a. 1726. die 26. Nov. natali sexagesimo septimo.*

βολος ἐξανθήσει, *lappam & tribulum, klette und wegdiestel, proferet tibi terra.*

קִרְקָא אֶכְאַנְדֹּון, *dumetum. Mich. 7, 4. טוֹב כִּרְקָא אֶגָּאֶדֶס עֵכְיִנֹון כַּאֲדֹתִי אֶכְאַנְדֹּון optimus illorum, ut videri velit, est instar dumeti.*

קִרְקָא סְכָוֹלֹס, *ex ὄξύ κᾶλον, acutum lignum, acuta palus. Mich. 7, 4. קִרְקָא מִשְׁרָא ὄξְדֹס מֵאֶלֶלֹון סְכָוֹלֹס, rectus, ut haberi vult, plus quam acuta palus est.*

Prov. 15, 19. קִרְקָא כַּמְסַכַּת אֶצֶל דֶּרֶךְ רֵיֶבֶס חֹלָאִיס כַּאֲדָּאֶפֶס סְכָוֹלֹס אֶכְאַנְדֹּוֹנֹס *via pigri instar acuta pali dumeti.*

סְפִיֹשׁ חַאֲשֵׁהִיָּא, *cuspides. Num. 33, 55. Erunt residui Cananæorum, quos non deleveritis, סְפִיֹשׁ בְּעֵינֵיכֶם וְלִצְנֵיכֶם כְּצִוְיָכֶם* εἰς χασηρία ἀπέναντι ὑμῶν, καὶ εἰς ἀκυντίσματα ἐπὶ κλίτεσιν ὑμῶν, *in cuspides ante vos, (ut in faciem israëlitarum cuspides vertant Cananæi) & in tela in lateribus vestris, (circa vos, ut vos ab omni latere ferro impetant.) Quare animose illis obviam eundum. סְפִיֹשׁ חַאֲשֵׁהִיָּא, cuspides. Job. 40, 31. עֵי לִי לִימָנֵיִם בְּשַׁבֹּת עֵי לִי לִימָנֵיִם חַאֲשֵׁהִיָּאִיס* χερσὶν αὐτῆς; *num vulneres cuspidibus corpus ejus? delphini. וְכַאֲדָּאֶפֶס סְכָוֹלֹס אֶכְאַנְדֹּון καὶ ἐπὶ ζυγῶν ἰχθύων κῆάας αὐτῆς; & cultello piscium caput ejus? num delphinum in culina feces, ut pisces minores a coquis secantur Non scindes, quem nec capere potueris, viribus tuis majorem. Et Helmstädiensem philologiam intactam relinques. Ser. in ac. Jul. a. 1726. die $\frac{26}{15}$. Nov. natali sexagesimo septimo.*

βολος ἐξανθήσει, *lappam* & *tribulum*, klette und wegdiestel, *proferet tibi terra*.

רַקִּי אֶכְאֻדֹּן, *dumetum*. Mich. 7, 4. רַקִּי אֶכְאֻדֹּן אֶכְאֻדֹּן אֶכְאֻדֹּן *optimus illorum*, ut *videri velit*, *est instar dumeti*.

רַקִּי אֶכְאֻדֹּן, *ex oxi kallon*, *acutum lignum*, *acuta palus*. Mich. 7, 4. רַקִּי אֶכְאֻדֹּן אֶכְאֻדֹּן אֶכְאֻדֹּן *plus quam acuta palus est*.

Prov. 15, 19. רַקִּי אֶכְאֻדֹּן אֶכְאֻדֹּן אֶכְאֻדֹּן *via pigri instar acuta pali dumeti*.

רַקִּי אֶכְאֻדֹּן, *cuspides*. Num. 33, 55. Erunt residui Cananæorum, quos non deleveritis,

רַקִּי אֶכְאֻדֹּן אֶכְאֻדֹּן אֶכְאֻדֹּן *eis*

in cuspides ante vos, (ut in faciem ifraëlitarum cuspides vertant Cananæi) & in

tela in lateribus vestris, (circa vos, ut vos ab omni latere ferro impetant.) Quare animose il-

lis obviam eundum. רַקִּי אֶכְאֻדֹּן, *cuspides*. Job. 40, 31. רַקִּי אֶכְאֻדֹּן אֶכְאֻדֹּן אֶכְאֻדֹּן *num vulneres cuspidibus corpus ejus?*

delphini. רַקִּי אֶכְאֻדֹּן אֶכְאֻדֹּן אֶכְאֻדֹּן *et in*

culina feces, ut pisces ejus? num delphinum in culina feces, ut pisces

minores a coquis fecantur Non scindes, quem nec capere potueris, viribus tuis majorem. Et

Helmstädiensem philologiam intactam relin-

ques. Ser. in ac. Jul. a. 1726. die $\frac{26}{15}$. Nov. natali sexagesimo septimo.

Hardt, Hermann von der,

Oxyacantha Generosa Arbor Spinae Acidae, Bresilum Antiquum In Peraea Et
Palaestina, Magnae Apud Mosen Et Prophetas Glorae, Graeci Nominis
Undecimum Beneficium In Cl. Hallensium Philosophum, Ut Graecum Lumen Et In
Orientis Arboribus Clare Et Abunde Perspiciat

Helmstadii 1726

Exeg. 445 m,1/25#Cah.13

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10410960-8

VD18 15027996-001